Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 23 май, 1978 шу. ● № 62 (5882). ● Мах 2 кеп.

ДОАКЪАРИЙ ЙОАКХО — БIАЬСТИ ДЕНЗ

Юрта боахаме лоархIамегIча доакъоех ба хьайбай боахам. Из дегIабарах дукхагIча дакъе тийша ла баха нах маьхерча продукташцеи промышленность бедалцен лерттIа Iалашъяр.

Хаьлда гIулакхаш чакхдахарах, дIадахача шера доакъар кийчдара е еза йоакко ярах республика дукхагIча районашка хьайбаш дика Iангара а даьхад, укх шера хьалхарча квартале дика хьокхамаш а гойтад. Масала, хьаэцаргья вай Ножай - Юртовски район. 1-гIа май тIакхоачаш совхка цу ханаца нийсдича дулх — 10 процент, шура — 12, фуаш — 20 процент дукхагIа кийчдаьд укхаза. Цу тIа а района боахамашка доккхий доахан 11 процент дукхагIа хиннад, царца детта доахан — 5 процент. Хьайбай боахам дика лелабаьб Грозненскии Сунженскии районашка.

Бакъда республика хьайбай боахам бIарчча хьайнача тIехьарча шерашка продукци яккхари кийчъяри меттахьа доалаш дац. 1977 шера Малгобекски, Надтеречни, Назрановски районий боахамашка юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара яьккха шура 1730 — 1800 килограмм мара яц. Иштта хьал оттара керттерча бахьанех цаI да доакъара база чIоагIъяра йоакхо кIезига яь хилар.

Нохч - ГIалгIайчен хьайбай боахама болхлоша вай мехка берригача къахьегамхоша санна, чIоагIа къоабалдеш тIанийцар «1978 шера план кхоачаш а тIехкхоачаш а яра социалистически яхь йоаржаяреи производства эффективности балха дикали айяра тIехьа чIоагIагIа къовсам лоаттабареи хьакъехьа» яздаь КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо. Пятилетка кхоалагIа шу тIагIерттa къахьега шу хилийта, КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеча керда толамаш даха — иштта да хьайбай боахаме къахьегараша шоашта хьалхашка отталаь декхар. Республика колхозашеи совхозашеи лаьрхIад 1978 шера юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара 2150 килограмм шура. хIара котама тIехьара 200 фуъ гулле, хIара устагIан тIера 4,4 килограмм тха, 35 эзар тонн дулх даккха.

— Юрта боахама эффективность, эггара хьалхa хьайбай боахама яр, — аьлар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева ВЛКСМ XVIII съезде къамаьл деш, — из лоархIаме декхар да. Из вахаре кхоачашделга, парте белгал ма-даххара, тийша да доакъара база дIахо чIоагIъярах, доакъарех дикагIа пайда эцарах, цар кхомбарах, уж кийччеча прогрессивни технологи юкъейоалаярах, кадрай говзал лакхъярах.

Республике доакъара дIаювча культурашта юкъе дукха я люцерна, силоса лаьрхIа хьажкIаш. Цу лаьтташ тIара боахамашка кхоач протеин йоалла дукхагIа дола доакъар. Из дага я кхоабаш колхозийи совхозийи специалисташ, доакъар кийчдеш бараш чIоагIа хьожаш хила беза силосни культурайи баьццийн хIара гектара хьувкъам лакхбарга. Доакъар дукхагIа даккхара йоккха торо луш я цкъа хьувкъам чуийцачул тIехьагIа цу лаьттан тIа шозлагIа дIаювш йола культураш. Нийса лархIа а шерра дIадоаржаде дезаш а да люцерна, клевер, ялатабобови культураш дукхагIа дIаер а цар хьувкъам лакхбар а.

Укх шера бIаьсти къаьстта дика хьалаш да доакъараш кийчдара — ший ханнахьа догIаш я дийлха дика хьалтIаьннай доакъарашта лаьрхIа дIайийна культураш, баьцаш. Цу хьалашка боккха лоархIам болаш ла доакъараш кийчдара механизированни отрядаш, бригадаш вIашагIйохкарал совгIа, техника тIаяхийта йиш йоацача моттигашка мангалашца довкъашка, наькъий, хьуи йистошка баьцаш хьакхара звенош вIашагIйохкар. Цу гIулакха эша нах болаш ба юрташка. Уж ба балха боаца боккхий нах. Царех уж звеньяш вIашагIъеххача, цкъа-лета, колхозашта, совхозашта доккха новкъостал хургда, шозлагIа-лета, шоай доалахьа долча хьайбашта доакъар а кийчдергда цар боахамашца даьча договорах. Из гIулакх лоархIаме хилар гучадаьннад дIадахача шерашка. ХIана аьлча, доакъараш кийчдара кхыча балхаш тIа бола нах кIезигагIа тIера боах, хIаьта боахамашта дукхагIа доакъараш кийчду. Цу хьакъехьа колхозаштеи совхозаштеи тIо це декхарийла я халкъа депутатий моттигера Советаш.

Дика вIаштIехьдаьккха дIадоладаьд дIайийна баьцаш чуэцилга Наурски района Ленина, Шелковской района Менжинске цIерагIча колхозий механизаторашa. Боахамашка оттадаьд доакъараш чуэцара организационно - технологически карташ, дика хьокхамаш гойтарашта моральнии материальнии совгIаташ деля.

Дицдалийта мегаргдац доакъараш дикагIа хулга доакъарий культураши баьцаши шоай ханнахьа чуэцарах, дикагIйола технологи юкъейоалаярах, уж дIаоттаяь латташ ца талхийташ лораярах тийша долга. Из болх беш ма-могга дикагIа пайда эца беза машинехи механизмехи.

Уж гIулакхаш деш теркама кIалхара далийта йиш яц доакъараш кийчдеш йола цехаш болх беш хулийтилгеи кердаяраш хьаелгеи. Колхозийн совхозийн, юртбоахама органий специалисташ декхарийла ба цу хьакъехьа еррига шоай торонехи шефство лелаеча организацей новкъосталахи бизза пайда эца.

ХIанз хаоттам хувцалуча укх деношка къаьстта боккха бехктоккхам тIабуж доакъараш кийчдечарна. Баьцаш хьакха йиш йола ихьа ди ца тулийташ бе беза болх. Цу хьалашка шоай говзал, творчески уйла гучаяккха еза опыт йолча механизатораша, инженераша, доакъараш кийчдеча цехий болхлоша.

Доакъараш кийчдара планаши социалистически декхараши кхоачашделга хIара колхоза, совхоза, ферма коллективай декхар да. Из кхоачашдара уж оарцагIъяха еза партийни организацеша, советски, боахама органашa.

Хьайбашта мел эша доакъар Iалашдича мара вIаштIехьларгдац пачхаьлкхенга хьайбай продукташ йохкара заданеш кхоачашъе а баха нах парца дукхагIа Iалашбе а.

Тахан газета тIа кепатохача Грозненски района «ЦхьоалагIча мая» цIерагIча колхоза колхозхоша деча кхайкарал тIа республика юрта боахама болхлой тIахьех доакъараш кийчдара планаш кхоачаш а тIехкхоачаш а яра, хьайбай боахам дIахо дегIабоалабара йоаржаеча социалистически яхьа юкъе шерагIа дакъа лацара

Шеко яц из тIахьехам хьал а лаьца Нохч - ГIалгIайчен хьайбаш леладераша, цу боахама доакъараш кийчдераша санна хьайбашта цхьан шерай ах шерай тоъал доакъар Iалашдергхилярах.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

1978 шера план кхоачаш а тIехкхоачаш а яраи производства эффективность а балха дикал а айяра тIехьа лоаттабу къовсам чIоагIбараи тIехьа промышленносте, транспорте, бувзаме 1978 шера биъ бетта лелаяьча социалистически яхьа итогашка а хьежа КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо СОЦАМ БАЬБ:

Районий хьалхарча группе гIолла

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ХЬОЖАЕ ШАЛИНСКИ РАЙОНА,

4 бетта продукци маьхала яккхара план 106 процент, къахьегама овсарлен — 107 процент кхоачашъяьчоа;

ШОЛЛАГIА МОТТИГ ГРОЗНЕНСКИ РАЙОНА,

4 бетта продукци маьхала яккхара план 105 процент, къахьегама овсарлен — 104 процент кхоачашъяьчоа;

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОНА,

4 бетта продукци маьхала яккхара план 104 процент, къахьегама овсарлен — 108 процент кхоачашъяьчоа.

Районий шоллагIча группе гIолла Хьалхара моттиг хьожае.

АЧХОЙ-МАРТАНОВКИ РАЙОНА,

4 бетта продукци маьхала яккхара план 104 процент, къахьегама овсарлен — 104 процент кхоачашъяьчоа.

Октябрьски, Урус-Мартановски, Гудермесски районий дика болх белгалбаккха.

1978 шера биъ бетта баьча балха итогегIа объединенешта юкъе

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ХЬОЖАЕ:

«Грознефть» объединенена.

«Промавтоматика» яхача Iилма-производственни объединенена

ШОЛЛАГIА МОТТИГ:

«Сельхозтехника» яхача республикански объединенена.

КХОАЛАГIА МОТТИГ:

«Севкавнефтегазпереработка» яхача объединенена.

Промышленноста, транспорта, бувзама предприятешта юкъе хьожае

ХЬАЛХАРА МОТТИГ:

Горячеводски УБР,
«Горскнефть» НГДУ,
ацетонови завода,
ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» завода,
Грозненски ТЭЦ объединенена,
дулха комбината,
Шелковской мехлесхоза,
сигнализацеи бувзамен Грозненски дистанцена.

ШОЛЛАГIА МОТТИГ:

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода,
«Электроприбор» завода,
«Красный молот» завода,
ТЭЦ-2,
Грозненски мехлесхоза,
кога гIирс тоабечеи хьабечеи фабрикана,
№ 4 йолча маьхк еча завода,
пассажирски автотранспорта Грозненски производственни объединенена,
технологически транспорта Октябрьски управленена.

КХОАЛАГIА МОТТИГ:

«Трансмаш» завода,
«Нефтехимзапчасть» завода,
Грозненски экспериментально-механически завода,
Макаронни фабрикана,
Назрановски автотранспортни предприятена,
Гудермесски «Мединструмент» завода

1978 шера план кхоачаш а тIехкхоачаш а яраи производстваэффективность а балха дикал а айяра лоаттабу къовсам чIоагIбараи тIехьа республика гIишлошъеча, монтажни, проектни организацеша, гIишлониндустре предприятеша 1978 шера 4 бетта лелаяьча социалистически яхьа итогашка а хьежа КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо соцам баьб хьожае:

РАЙОНАШТА ЮКЪЕ ХЬАЛХАРА МОТТИГ:

Капаложене юкъарча боарамен цу даькъе гIишлон-монтажни балхийн биъ бетта план кхоачашъяьча

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОНА; ПРОИЗВОДСТВЕННИ КОЛЛЕКТИВАШТА ЮКЪЕ:

гIишлон-монтажни балхий план 102 проценти ший низаца балхаш дара задани 112 проценти кхоачашъяьча «Чечингсельстрой» треста;

гIишлон-монтажни балхий план 106 проценти шоай низаца балхаш дара план 111 проценти кхоачашъяьча Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене СМУ-11;

гIишлон-монтажни балхий план 113 проценти шоай низаца балхаш дара задани 104 проценти кхоачашъяьча «Жилгражданстрой» цIенош деча комбината;

гIишлон-монтажни балхий план 109 проценти ший низаца балхаш дара задани 115 проценти кхоачашъяьча «Чечениигушводстрой» гIишлошъеча управлене ПМК-7;

проектно-тохкама балхаш дара план 103 процент кхоачашъяьча «Чечингражданпроект» института;

продукци маьхала яккхара план 102 проценти къахьегама овсарле лакхъяра задани 100,1 проценти кхоачашъяьча Нохч-ГIалгIай карьероуправленена.

Районашта юкъе шоллагIа моттиг:

капвложеней юкъерча боарама, цу даькъе гIишлон-монтажни балхий биъ бетта план кхоачашъяьча **Октябрьски района.**

Производственни коллективашта юкъе:

гIишлон-монтажни балхий план 110 проценти ший низаца балхаш дара задани 108 проценти кхоачашъяьча «Грознефтехимремонтстрой» треста;

гIишлон-монтажни балхий план 108 проценти ший низаца балхаш дара задани 108 проценти кхоачашъяьча «Ювмонтажавтоматика» треста СМУ;

гIишлон-монтажни балхий план 111 проценти ший низаца балхаш дара план 113 проценти кхоачашъяьча «Чечингремстрой» треста Грозненски (сельски) РСУ;

продукци маьхала яккхара план 103 проценти къахьегама овсарле лакхъяра задани 114 проценти кхоачашъяьча Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене Грозненски аьшкбетона конструкцей завода.

Производственни коллективашта юкъе КхоалагIа моттиг:

гIишлон-монтажни балхий план 116 проценти шоай низаца балхаш дара задани 116 проценти кхоачашъяьча «Чечениигушводремстрой» треста;

гIишлон-монтажни балхий план 106 проценти ший низаца балхаш дара задани 106 проценти кхоачашъяьча «Чечингазстрой» треста Грозненски спецСМУ;

гIишлон-монтажни балхий план 113 проценти ший низаца балхаш дара задани 127 проценти кхоачашъяьча «Чечингколхозстрой» объединене № 1 йола ПМК;

продукци маьхала яккхара план 103 проценти къахьегама овсарле лакхъяра задани 111 проценти кхоачашъяьча гIишлон материалийи гIишлон индустреи Аргунски комбината.

НАУРСКИИ МАЛГОБЕКСКИИ районаша дика болх баьлга белгалдоаккхалла.

Уж цIераш яьха районаш, организацеш, предприятеш республикански газеташка отталаьча сийлен Улга тIа йоахийла.

НГI АССР Конституце проект ювцаш

ТIАТЕХАЧА БАКЪАХЬА ХЕТ СОНА

Укх деношка доккха дикахетар хиннад вай республикерча къахьегамхошта. Берригача нахага ювцийтара кепа а тоха араяьккхай Нохч - ГIалгIай АССР Керттерча Закона проект. Цу лоархIамеча докумен та хIара мугI Iобешаш хоалу пачхаьлкхено вай республике бахача наьха еш йола йоакхо.

ХIанз тхона, депутатaшта, хьалхашка латтача декхарех лоархIамегIа да цу вай республика кердача Конституце проекта хIара мугI лерттIа боашха а боашхаш юрташка бахача берригача наха дIабовзийтар. Тха юрта Совете йийца чакхъяьннай из проект. ХIаьта цхьаболча депутаташеи активисташеи бахача наха хьалхашка къамаьлаш а даьд из документ дIадовзийташ.

«Нохч-ГIалгIай АССР граждаший шо-шоай доалахьеи лард я къахьийта хьатIаденар. Шоай доалахьа хила йиш я цIагIа лелаю, шоай гIулакха, парг1атонна, коа тIарча гIонна болча боахама лелаю хIамаш, чуIа цIа, къахьийга кходаь рузкъа. Гражданий шоай доалахьара хIамаш а уж тIехьенга кхачара йола бокъо а пачхаьлкхено лораеш я.

Гражданаша пайда эцаш лелае йиш йолаш я законо оттаьча порядкагIа гIонна бола боахам (доахан, коа тIара оалхазараш тIехьа) лелабара, сомий беши хаьс беши лелаяра, хIаьта иштта хIаране шишийна лаьрхIа чуIа цIенош хьалдара теляш йола лаьттан участкаш. Шоашта еннача лаьттан участкех лерттIа пайда эца декхарийла ба гражданаш. ГIонна бола боахам лелабара гражданашта новкъостал ду пачхаьлкхеной колхозашеи.

Гражданий шоай доалахьа йола е цар пайда эцаш лелаю хIамаш, къа ца хьегаш тIайоагIа доходаш яхара гIо деш, обществa хьаштaшта зене пайда эцаш хила йиш яц» аьнад 13-ча статья тIа.

Из чIоагIа эшаш статья я. Берригача гражданий цхьатарра йоакхо еш я из. Цхьабакъда, хIанз а болаш-м ба пачхаьлкхен лаьтта дукхагIа дIалаца а ший доалахье венна цунах пайда ийбе а гIерта нах. ХIаьта уж тайпа гIулакхаш каст-каста къеста а деш цу тайпара дIалийца лаьтташ юха хьадаха дезаш хул тхо, депутаташ. Цу деррига неша кхыча пайданеча балха пайда эца мегаргйола дукха ха йоаю, пачхаьлкхена зе ду.

Цудухьа, «гIонна бола боахам лелабара гражданашта новкъостал ду пачхаьлкхеной колхозашеи» яхача 13 статья тIарча дешашта тIехьашкахьа тIатехача бакъахьа хет сона: «**Пачхаьлкхен лаьтта дIалувцара бехке бараш бехктоккхаме озалба**» аьнна.

34 статья тIа да: «Нохч-ГIалгIай АССР гражданий къахьега бокъо я, — вешта аьлча, цун дукхалгеи дикалгеи хьежжаи, хIаьта пачхаьлкхено белгалбаьча кIезигагIа болча боарамал лохагIа доацаши алапи а луш, болх лургхиларах гаранти лу, — ший безамга, говзалга, профессиональни кийчонга, дешарга хьежжаи общественни хьашташ теркалдеши, професси, гIулакхи, болхи харжа бокъо хилар чу а лоацаш».

ХIара сага мах боацаш дийша, балха говзал лакхъяь хьаьнала къахьега йиш йолга белгалдоаккх цу статья тIа. ХIаьта хIанз а юрташка болаш ма-бий ца дешаши цхьаннахьа болх ца беши молашдуаш сакъердаши дай-ноаной чотагIа лела кагий нах. Боккъалдар аьлча, цхьабола бехк-м тха а ба. Уж гIулакхаш цIендаь дIадахара тхоай берригa низ тIа а ма бохийт оаха.

Цудухьа, 34 статья тIарча «цун дукхалгеи дикалгеи хьежжаи, хIаьта пачхаьлкхено белгалбаьча кIезигагIа болча боарамал лохагIа доацаши алапи а луш, болх лургхиларах гаранти ду» яхача дешашта тIехьашка тIатехача бакъахьа хет сона: «**Деша а общественно-пайдане болх бе а ца тугаш бараш бехктокхаме оза беза**».

Ю. МАЛЬСАГОВ,
Дошлакъий-Юртарча тIема-учетни стола начальник, халкъа депутатий юрта Совета депутат.

ИШТТА ХИЛЧА НИЙСАГIА ХУРГДА

ХIанз а нийслуш ба духхьал шоай гIулакхаш кхоачашхилча коммунистически морало дIадехарашта сагота боаца нах.

Цудухьа Конституце 38 статьяна тIатехача бакъахьа хет сона: «**Нах чубахача фондах дикагIа пайда эцареи советски наьха быта хьалаш тоадареи духьа пачхаьлкхен коммунальни боахама карара цIенош оттаяьча нормашка хьежжа юха дIа-юха декъалда**». Укхаза белгалла нах чубахача цIеной хьал тоадар цхьабараштa материальни толам болаш хилар. Масала, город МагIалбике баха цхьабола 7 а кхы дукхагIа а дезалхо вараш 2 цIалгах долчеи 2—3 дезалхо вараш 3—4 цIалг долчеи квартирашка бахаш дукха моттигаш я. ХIаьта цу тайпара гIулакхаш кIезига хургдац республике а.

43 статьяна иштта тIатоха: «**Жалобаш къоастам бара уж хьахиннача моттигашка юха дIа ма ухийтийла, хIаьта царга лерттIа хьажара новкъарло еш бараш балхара дIа а боахаш партийни бехктокхаме озалба**».

Кердача Конституце 55 статьяна а укх тайпара дешаш тIатехача бакъахьа хет сона: «**Пачхаьлкхени общественнии доалахье лечкъаярца а лерттIа доал деш из ца леларца а къовсам лоаттабеча СССР гражданашта боккъонца гIо-новкъостал лоаттадолда пачхаьлкхен органашеи кулгалхошеи, хIаьта уж гIулакхаш кхоачашдара царна новкъарло еш бараш миччахьа бехктокхаме озалба**».

М. ИЛЬЯСОВ,
«Малгобекнефть» НГДУ ОРС-а куста директор.

ХIАРА БОАХАМА — ШОРТТА ДОАКЪАР

ГРОЗНЕНСКИ РАЙОНА «ЦХЬОАЛАГIЧА МАЯ» ЦIЕРАГIЧА КОЛХОЗА КОЛХОЗХОША РЕСПУБЛИКА БЕРРИГАЧА ЮРТА БОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОШКА ДАЬ КХАЙКАРАЛ.

Деза новкъостий!

«1978 шера план кхоачаш а тIехкхоачаш а яра социалистически яхь йоаржаяреи производства эффективности балха дикали лакхъяра тIехьа лоаттабу къовсам чIоагIбареи хьакъехьа» КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК партийни, профсоюзни, комсомольски организацешка, Советски Союза къахьегамхошка яздаь Письмо чIоагIа къоабаллаь тIанийцад хIара къахьегама коллективо. Юрташкарча къахьегамхоша массанахьа а къовсам дIаболабаьб юртбоахама производство дIахо дегIайоалаяра, цун эффективность лакхъяра тIехьа.

Тха колхоза коллективо дош деннад укх шера еррига юртбоахама продукци дикка дукхагIа яккха, пачхаьлкхенга ялат, баьцадараш, сом бохкара пятилетка кхаь шера план СССР керда Конституци тIанийца шу дузаш кхоачашъе, из ди хьатIакхоачаш дулхи шуреи йохкара шера план кхоачашъе, уж продукташ кийчъяра даькъе 1979 шера пхе шера планагIа лаьрхIача боарамга кхача, хьалкхе а даь республика кхыча боахамий шурий комплексий Iул тоадара дикача фух дола 1200 Iасилги духьашха дахка шинари дIадала.

Пятилетка кхоалагIа шу во дIалоладаьлац оаха. Дулх дохкара хьалхарча квартала план 121 процент, шура — 154 процент кхоачашъяьй колхозо. Соахка цу хана кийчъяьчул шура — 1,5-ззен дулх — шоззен дукхагIа кийчдаьд укх шера.

Цхьабакъда де дезаш кхы а дукха хIамаш да, къаьстта — хьайбай боахаме. **Хьалхашка отталаь декхар толаме кхоачашдара эггара хьалха вIаштIехьъяккха еза эшаш йола доакъара база.**

Парте XXV съезде доклад еш КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева белгалдаьккхар: «Хьайбай боахам айбара лард йолаш дус доакъар. Цудухьа йоккхий мероприятеш чакхъяха еза доакъара культурай хьувкъам лакхбара, атагIенаши даьгIенаши тоаяра. Доакъар Iалашдара, чакхдаккхара, пайда эцара хIанзарча технологешка довлар сихле деза, комбикормови промышленность хьинарегIа дегIакхувла еза».

Уж указанеш ларде а лувцаш, доакъара культураши эрий тIаювла баьцаши дукхагIа яха йиш хилара аьттув болаш дола хьалаш теркал а деш оаха лаьрхIад укх шера план 2900 тонн йолаш 4350 тонн йол, план 3000 тонн йолаш 4500 тонн сенаж, план 12 эзар тонн йолаш 18 эзар тонн силос кийчъе; план 500 тонн йолаш 750 тонн баьца хьоар, план 2000 тонн йолаш 3000 тонн ябакхаш, свеклаш, харбазаш Iалашъе. Иззал дукха доакъар духхьашха Iалашдергда колхозо, **из цхьан шерай ах шерай кхоачам хилал хургда.**

Доакъар дикагIа хилийтара къаьстта теркам тIабохийт оаха, из деррига классни хургда. Белггала аьлча I-чеи II-чеи классагIа йола йол, сенаж, баьца хьоар 80 процентал кIезигагIа доацаш Iалашдергда, силос — 85 процентал кIезигагIа йоацаш.

Доакъара культурай хьувкъам лакхбара, доакъар кийчдара балхаш дикагIа вIаштIехьдахара, доакъар кийчдеча, чакхдоаккхача, хьатIаозача, дуадеча толашагIйола технологи юкъеяхьара тIадерзадаь чакхдаьха гIулакхаш теркал а деш тIанийцад оаха уж декхараш.

Доакъара культураш чIоагIагIа хьувкъаяра тIехьа баьржача къовсама юкъебахаб механизатораши лаьтта леладераши. Цар дерхI хий деххача хIара гектара тIара 400 центнерали хий ца деххачара 180—200 центнерали кIезигагIа йоацаш силосаи мошача доакъараи лаьрхIа хьажкIаш чуя; хIара шера тIаювлача баьций 25 центнер, цкъа дIайийча дуккхача шерашка тIаювлача баьций гектара тIара 60 центнер яккха; доакъара свекла 600 центнери ябакхаш 200 центнери чуэца. Люцерна диазнел кIезигагIа хьокхарья яц.

Кхы тIа а доакъар даккхара лоархIаме хIама да кхыча культурашца цхьана дIаювш йолеи дIайийна хIамаш чуийцачул тIехьагIа дIаювш йолеи культураш дIаер. Уж дIайийнай 1150 гектара тIа. Хьайбаша дIайиаь яьнна гурахьа дIайийна хIамаш хиннача 120 гектара тIа хьажкIаш дIайийнай. ШозлагIа юв культураш дIахо дIаювш латт.

Терски довкъашка дика баьцаш тIаьннай. Цу даьгIенех лерттIа пайда эцар духьа цига хIанз боажабу 800 етти 3 эзар гаргга Iасеи. Цо йиш хулийтаргья мошача доакъара лаьрхIа гурахьа дIайийна дукха хIамаш кхое а уж аьлаи доакъараи чуэца а.

ХIанз декхар сенах латт аьлча, из латт доакъар лерттIа, дикача дас санна йоакхо еш кийчдарах. **Ипатовски лаьтта леладерий опытагIа колхозе вIашагIъеллай доакъар кийчду комплекс. Цунна тIачIоагIдаьд доакъара культураш дIайийна лаьтта, эшаш йола техника, транспортни средстваш.** Баьца хьоар доаккхеи брикеташ юи звенош вIашагIъеххай. Цу подразделенешка я партийни комсомольски группаш.

Доакъар кийчделга хIанз чIоагIгIа сихденнад. Болх беш я 26 трактори доакъар Iалашду дукха кхыйола техникеи. Хьекха яьнай хьалхара бIаьш гектараш, сенаж йолла йолаяьй, бизза болх беш я баьца хьоар доаккхеи брикеташ юи агрегаташ.

Хьалхарча моттиге латт дикала тIехьа лоаттабу къовсам.

Боахаме оттаяьй доакъар кийчдара план - график, цу тIа белгалдаьд деррига балхаш лоацaча хана чакхдоахилга, толашагIча технологех пайда эцилга. Ялат чуэццаше каг гулъелгеи чах пачкаш елгеи белгалдаьд. Буцн чан вIашагIа а эдаь брикеташ елга вIаштIехьдоаккхаш латт.

Доакъар хьаьнагIа хилийтара колхозе эггара хьалха 48 гектара тIа дIайийнай белок дукха йоалла высоколизинни оалаш йола хьажкIаш, уж моша йолаш силоса хьокхаргья. Кхо эзар тонн силоса карбомид тохаргья.

Дика доакъар дукхагIа кийчдарцара колхозхой безам совбаккхара тIаерзаяь къахьегамах мах телара система, материальни поощрене гIулакхаш белгалдаьд боахамо.

Доакъара дикала тIахьожам лоаттабара лаьрххIа комисси вIашагIъеллай, цунна юкъе ва ревизионни комиссе председатель, керттера зоотехник, керттера агроном, общественни организацей викалаш.

Кхоачам хилал доакъар Iалашдаьдар аьнна доалаш дац гIулакх. ЛоархIаме да из лорадар, цох дас санна эффективно пайда эцар.

ХIанз йолаш йолча доакъарах брикеташ еча цехаца цхьана колхозе хьалъергья кхы - а йоккхагIа йола цхьаькха цех, цо йиш хулийтаргья, хьатIадоагIача Iай гIожача доакъарах брикеташ е. Боахаме болх беш я амидо-концентратни добавкаш ю экструдерни цех а.

ХIанз чIоагIа хьинар айдаь къахьегаш я колхоза коллектив, из гIерт советски халкъа хьал-торо дIахо тоаяра тIаерзаяь КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеча шийгара доагIа дакъа юкъедахьа.

Доакъар кийчдара планаш кхоачаш а тIехкхоачаш а яра, хьайбай боахам дIахо дегIабоалабара тешшаме ларда йолаш лара тIехьа яьржача социалистически яхье хьинаре дакъа лацара республика юрта боахама берригa къахьегамхой тIахьех оаха.

Кхайкарал дийца а дийцад, тIа а нийцад «ЦхьоалагIча мая» цIерагIча колхоза доакъар доаккхача комплексеи кхыча производственни участкайи коллективаша.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета аргIан йоаца бархIлагIа сесси хьаеллара хьакъехьа

ЯлхазлагIа хержача Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета аргIан йоаца бархIлагIа сесси хьаелларгья 1978 шера 26 мае Iуйрийна 10 сахьат даьлча кердача республикански драматически театре.

Депутаташ дIаязбергба 1978 шера 25 мае Iуйрийна 9 сахьат даьлча денз сайрийна 7 сахьат даллалца Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме (Комсомольски улица, 112, 4-гIа этаж, 101-гIа цIа), 1978 шера 26 мае Iуйрийна 8 сахьат даьлча денз кердача республикански драматически театре.

БОАХАМА ДОАЛ ДЕЛГА —

Нохч-ГӀалгӀай АССР хӀама хьакхолла низаш

Мехкдаьтта промышленноста секци

КЕРТТЕРА ДЕКХАР

Политически просвещене ЦӀагӀа хилар республика мехкдаьттахой секце заседани.

«Мехкдаьтта промышленность дегӀаахара хьали перспективаши» яхача темах доклад йир «Грознефть» объединене керттерча инженера **Р. М. Хачатурова.** Бурувдеттараштен мехкдаьтта доахараштен хьалхашка латтача проблемех дийцар цо. Укх гаргарча хана коллектива керттера декхар да хьадоаккхача мехкдаьтта боарам лох ца болийталга. Цу лерхӀачунга бола тешаме никъ ба мехкдаьтта доалла керда моттигаш лахара пайдане тохкамаш дар. Къаьнача фоцда скважинех ма-могга дикагӀа пайда эца беза, иштта пайда эца беза тӀоанаш тӀа низ тӀа а лоаттабеш хьадоаккха мехкдаьтта дукхагӀа хилийтара йолча тайп-тайпарча методех — химически, йӀоахала, кхычарех.

Объединене цу лостамагӀа дола хьалхара балхаш дӀадоладаьл. Перспективни планагӀа лаьрхӀад старогрозненски мехкдаьтта доаллача моттиге Ӏанарца опытни тохкам белга дӀадоладе, хӀанзехьа бурув теха яьннай ши скважина, вӀашагӀйоллаш я параиагнетательни установка.

Уж санна дола балхаш деш да МагӀалбикерча мехкдаьтта доахача къаьнача моттигашка. Мехкдаьтта доалла керда моттигаш лахарəи укх гаргарча шерашка уж дегӀаккхувлара перспективахи долча керттерча лостамех дийцар объединене керттерча геолога **В. И. Коновалова.** Ше къамаьл деш цо белгалбаьккхар керда мехкдаьтта доалла моттигаш лахара бола лостам, вай республика тайп-тайпарча районашка мехкдаьттен гази йоаллаш хилара йола прогнозаш йийцар.

КӀоарга чулоацам болаши безам тӀабодаши дар геологеи доагора оахкалашта разработка ярев Института директора, геолого-минералогически Ӏилмай доктора, профессора **Н. А. Еременкос** (Москва) даь къамаьл.

— Хила мег, — аьлар цо, укх гаргарча хана шун республике дукха гази газоконденсати йоалла моттигаш хьаллаш нийслулга.

Ӏилмахочо могадир республикерча мехкдаьттахошта тӀехкӀоарга лаьттан ченаш тахкара дистанционнии кхыйолчен методех пайда нийбелга.

«ИттлагӀча пятилеткагӀа скважинаш йоахача бурув тохачара технико-экономически хьоккхамаш лаккхара наькъаши бурув тохара дегӀаккхувлара перспективаши» яхача темах доклад йир «СевКавНИПИнефть» института директора заместителa **В. Б. Назарова.** Цуна хетачох нийслагӀча пятилетке буруздеттарий ка на ялийтар къахьегам вӀаштӀехьбоаккхача, планировани, материально-технически Ӏалашо еча нийсденна кхоачамбоацараш да. Уж деррчгаш а нийсдаларах 1975 шера бурув тохача пайда нийца ха 52,7 процент мара хиланзар.

ИттлагӀча пятилетке дикка хувцаденнал из гӀулакх, цига шоай низ кхоачаш дола дакъа юкъедихьал Ӏилмахоша. Цу деррига шерашка буровой аппаратурен оборудовании хьаяра, технологически процессаш, буровой маркхалаш эргадоахаш тоадара хьинаре болх баьб цар. Из бахьан долаш цкъан ахазза-шозза лакхъеннай бурув тохара технически сухал.

Ӏилман тохкамех, грозненски мехкдаьттахошта новкъостал де йиш йолча хьадаьрех дийцар «ВНИИнефта» директора, технически Ӏилмай доктора, профессора **Г. Г. Вахитова.**

«Грознефтегеофизика» треста керттерча инженера, технически Ӏилмай кандидата **З. С. Воцалевске** доклада тема яр «Геофизически балхий хьали уж дегӀаахара перспективаши, иттлагӀча пятилетке аппаратураш хьаяри» яхаш. Докладчика хоам бир тресте хӀанз кийч а еш пайда нийбеча кердача аппаратурехи интерпретаце методехи, дийцар коллектива тӀайоагӀача хана йолча планех.

Мехкдаьтта мезозойски тӀоаний разработкай хьалахи цун эффективность лакхъяра наькъехи дийцар «СевКавНИПИнефть» института отдела начальника, технически Ӏилмай доктора **В. Н. Майдебора.** Докладчика йизза характеристика елар республикерча мехкдаьтта доахача хӀара моттига, мелови тӀоанашкара мехкдаьтта дахара йолча эргалонех дийцар.

«ТӀоанашкара хьадоаккха мехкдаьтта дукхагӀа хилийтара мехкдаьтта доахача кердача методех пайда нийбара йолча перспективех» яхача темах доклад йир «СевКавНИПИнефть» института отдела начальника, технически Ӏилмай доктора **Э. В. Соколовске.**

— НийслагӀа пятилетка чакхйоалаш, — аьлар цо, — «Грознефть» объединене, «Грознефтегеофизика» треста республикерча Ӏилма-тохкама организацешца белгал а яьккха кхоачашъеш я тӀоанашкара хьадоаккха мехкдаьтта дукхагӀа хилийтара пайданегӀа йола методаш Ӏома а еш юкъекхаьхьара йола Ӏилма-тохкамен промысловни балхий план. Цу гӀулакхна юкъеззар отрасла керттера институташ — «КраснодарНИПИнефть», «ПечорНИПИнефть»

Мехкдаьтта дахара хӀанзагӀча еррнгача способашка практически хьажа лаьрхӀад, уж я шахтни, лакхача давленецея углеводородни растворителашцея газ тӀоанашка чуахийтар, хий чуахийтара тайп-тайпара яраш, разветвленно-горизонтальни скважинашта бурув тохар, тӀоанашта термогазохимически Ӏанара йӀовхалцен низ гӀалоаттабара яраш.

Шиъ къамаьл чакхдоалаш докладчика аьлар, караганочокракски тӀоанашкара хьадоаккха мехкдаьтта дукхагӀа хилийтара пайда нийбаьча кердача методин перспективашта яьча оценко хьахьокх дикка дукхагӀа мехкдаьтта даккхара цар йоккхий торонаш хилар.

Геолого - минералогически Ӏилмай доктора, Ростовски пачхьалкхен университета профессора **А. Н. Резникова** доклад йир «Гуха кӀаларча юрски тӀоанашка дукха углеводород хьаӀовра перспективаш йолаш хиларах» яхача темах. Геологически материалий кӀоарга яьча анализий ларда тӀа теша а веш Ӏилмахочо дийцар туха кӀаларча юрски гӀоанашка «Ӏаьржача дошо» промышленни запасаш хила гарглуш хиларах.

«Нохч-ГӀалгӀай АССР территоре тӀа лаьттан ченаш тохкача ханен мехкдаьтта доаллача моттигашта разработкаш еча ханен гоңахьара Ӏалами ченаши лорайр» яхача цу лоархӀамерча темах доклад йир «СевКавНИПИнефть» института гидрогеологе лабораторе заведующе, геолого-минералогически Ӏилмай кандидата **Г. П. Волобуева,** Ӏамарч, хьунаш, лаьтташ цӀена хилийтар вайна тӀехьа тӀайоагӀача ноахалашта къаьстта боккха лоархӀам болаш хилар белгалдаьккхар цо.

Юххера а Нохч-ГӀалгӀай АССР хӀама хьакхолла низаш дегӀадоаладара йолча республикански Ӏилман конференцена йола рекомендацеш тӀанйцар мехкдаьтта промышленноста секце заседанешка дакъа лоацараша.

ГӀишлони гӀишлон материалийи секци

ГӀУЛАКХ ТОАДАРА

УЙЛА ЕШ

Корта болаш къамаьлаш деш чаккхъяьлар парте обкома гӀишлон отдела заведующе **Е. В. Тумсоева** председателал а деш болх беш хинна гӀишлони гӀишлон материалий секце заседани. Заседане доакъашхоша белгалдаьккхар хӀама хьакхолла низаш, Нохч-ГӀалгӀайчен еррига экономика дӀахо дегӀайоалаелга, культурно-бытовой гӀишлош хьалъелга дӀахо йодача хана а подрядни гӀишлон организацей болхлой къахьегама эффективностах тийша хургхилар.

Секце заседане доакъашхой терка чӀоагӀа тӀаозаш хилар «Нохч-ГӀалгӀай АССР районни планировка комплекса хьакъехьа» яха «Ленгипрогор» проекта керттерча инженера **Г. Е. Сергачева,** «Нохч-ГӀалгӀай АССР гӀишлон индустре база дегӀайоалаяра керттера лостамаш» яха **М. Д. Миллионщикова** цӀерагӀча Грозненски мехкдаьтта института кафедра заведующе декхар кхоачашдечо, технически Ӏилмай кандидата **В. С. Ординяна,** «Посадочен тӀоанаш долча хьалашка сейсмика чете а лоацаш гӀишлош елга дӀахо дегӀадоаладара наькъаш» яха Нохч-ГӀалгӀай АССР гӀишлон управлене керттерча инженера **И. Н. Вороновича яь докладаш.**

Керттерча докладий цӀераша шоаш а хьахьокх секце заседане йийца проблемаш мел чӀоагӀа эшаш я а республике дукхача шерашка лаьрхӀа капитальни гӀишлош хьалъяра планаш кхоачашъяра мел боаккха лоархӀам болаш уж я а. Иштта, ленинградски проектанташа дукха а беркате а къахьийгад еррнгача городашта, болхлой поселкашта, совхозийи колхозийн центральни усальбашта, салаӀара зонашта йола проекташ кийчъяра, республика территориальни-боахам вӀаштӀехьбаккхара кхыдола деш перспективни къовстадара Ӏилман ларда тӀа кийчъяь хоадам боллаш йола рекомендацеш оттаеш.

ХьатӀайоагӀача хана республике хьалъе лерхӀ 35—40 керда промышленни предприяти. Кхы а чӀоагӀагӀа оттаргда Нохч-ГӀалгӀайчен Закавказьецарча, мехка къулбехьенцарчен центрацарчен транспортни бувзама дешаш. ЧӀоагӀа эшаш гӀулакх да Веденски, Шаминcки, Советски, Сунженски районашкарча хозча моттигашка салаӀара зонаш йохкилга. ГӀишлош хьалъяра перспективни планаша хьахьокх капитальни вложенеш дукхагӀен. йолче, гӀишлон-монтажни балхий боарам боккхагӀен хургболга. МалагӀа низаши средстваши эш гӀишлошъерашта уж декхараш кхоачашдара?

Заседане доакъашхоша жоп делар цу хаттара. Из гӀулакх чакхдаккхара хьатӀадоагӀача шера гӀишлон организацей низ промышленни гӀишлош хьалъеча 340 миллион сома капитальни вложенешкен 150 миллион сома гӀишлон-монтажни балхашкен кхоачабе беза. Нах чуӀе цӀенош хьаллара боарам 350 эзар квадратни метрга кхоачаргба. Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управлене хӀара шера 100 миллион сома балхаш де деза (хӀанз дераш — 50 миллион сома), «Чечингсельстрой» треста — 40 миллион, «Чечингушводстрой» — 32 миллион сома, и. кх. дӀ.

Цу тайпара доккхий боарамаш карадерзаделга низ бола гӀишлон база чӀоагӀъярцен дегӀайоалаярцен, гӀишлон индустриализаце боарам лакхбарца, яйгьяь конструкцешн эффективни материалаши балха юкъе йоалаярца мара чакхдоаккхалургдац. Оттадеш дола декхар да гаргтарча шера база торонаш гӀишлошъяра планагӀа эшачул 15—20 процент лакхъелга.

Реконструкци ергъя «ИИ-04» серегӀа йола связеви прогрессивни изделеш хьаяра, арахеца сборни аьшка-бетон дукхагӀа хилийтара лаьрхӀача Грозненски Ӏаьшка-бетони конструкцей завода № 1, № 3 йолча цехашта. Йоккхача панелех цӀенош деча Аргунски завода мощность шера 180 эзар квадратни метрга — хӀанз йолчул шозза гаргга йоккхагӀа хургья. Доккхий гӀулакхаш чакхдаха лаьрхӀад шоай базаш дегӀайоалаяра даькъе республика кхыча подрядни организаша а.

ГӀишлош хьалъяра белгалъяь планаш кхоачашъяра хоадам боллаш долча наькъий хьакъехья, тахан гӀишлошъерашта, проектировщикашта, Ӏилмани стройиндустрен предприятей болхлошта дагайоахкача проблемай хьакъехьа къамаьлаш дир пленешка НГӀАССР гӀишлонн архитектурай управлене начальника **В. Г. Куличкова,** Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управлене начальника **Э. Э. Исмаилова,** «Севкавгипроводхоза» Грозненски филиала директора **В. М. Егорова,** «Грозгипросельхозстрой» директора **Р. М. Солтамакова,** «Чеченингушпромстройматериалы» объединене генеральни директора **А. А. Муртаева,** «Чечингсельстрой» треста управляюще **У. А. Арсунукаева,** «Чечингражданпроект» директора **А. И. Липей,** карьероуправлене директора **М. Х. Велзижева,** «Грозгипросельхозстрой» керттерча инженера **Э. А. Мусаелина,** Грозне керттерча архитектора **Д. К. Кадиева,** «Чечингколхозстрой» совета председателя **Р. М. Гайрбекова,** «Чеченингушводстрой» начальника **А. В. Тужикова,** «Чечингражданпроект» керттерча инженера **Е. А. Митрофанова.**

Заседане доакъашхоша массава раьза а волаш тӀанийцар Нохч-ГӀалгӀай АССР хӀама хьакхолла низаш дегӀадоаладара йолча Ӏилман конференце секце рекомендацеш.

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР Министрий Совета председателя хьалхарча заместителa **С. Н. Кожуховске** кулгалдеш хиннача юрта боахама секце терка тӀабахийтан корта болаши дийцар республика хӀама хьаду низаш дегӀадоаладара дешаш.

«Боахамашта юкъерча коопераце ларда тӀа юртбоахама производствана специализации концентрации елга чакхдаккхара наькъаш» яхаш яр Нохч-ГӀалгӀай АССР министра заместителa **У. М. Льянова** яь доклад. Белгалйир комсаш, баьцадаараш, коартолаш, шекара свёкла, тхьамка, дулхаи шурийнен хьайбаш, коа тӀара оалхазараш леладара, биткъа хьоаса бола тха доаккха жа леладара зонаш. ВӀашагӀъехкай «Скотопром», «Птицепром», «Плодопром» яха специализированни тресташ, «Чеченингушвино» яхен «Консерплодоовощ» яхен агропромышленни объединенеш. Цхьабакъда юртбоахама производствана интенсификаци яра, кхашкарен фермашкарен чуяхьа продукци наьха санна алсамъяккхара тӀехьа баьккха хьалхара гӀа мара бац из.

Комсаш лелаелгеи чхьагӀара промышленности республике дегӀайоалаяра перспективаьх ший доклада тӀа дийцар «Чеченингушвино» объединене начальника **Д. М. Хаматханова.** Цо доашхаш дийцар гӀехь тӀайоагӀача хана 500 эзар тонн комсаш кхеелта Ӏалашдергдола комсаш лелаяр дегӀаккхувлара кхаь этапах. Нохч-ГӀалгӀайчен юрта боахаме керттера дакъа хинна дӀаоттартда комсаш кхеелга.

Кхы кӀезигагӀа терка тӀабохийтаргбац бешамаш лелаяра. Из дакъа дегӀадоаладара перспективех кӀоаргга анализ еш дийцар «Плодопром» треста керттерча агронома **Ю. Е. Муругова.** Керттерча даькъе сом дукхагӀа баккха лерхӀ хьувкъам лакхбарен аха аьттув боацача лоаман районашкарча лаьтташ тӀа сомий бешамаш дӀайогӀарен чотах.

«Лоаман районашка юртбоахама производство дегӀайоалаяра перспективаш» яха доклад йир Нохч-ГӀалгӀай АССР юрта боахама министра заместителa **А. А. Абрядина.** Цига дикка чӀоагӀа дегӀаденад тхьамка леладелга. Цу зоне бахача къахьегамхой керттерча декхарех цаӀ да общественни хьайбаш леладелга ма-могганалсамдаккхар.

Еррнгача республике хьайбаш леладар дегӀадоаладар. тешаме доакъара база вӀаштӀехьъяккхар — иштта тема йолаш яр юртбоахама республикански опытни станце директора, юртбоахама Ӏилмай кандидата **А. М. Слюсарева** яь доклад. ДукхагӀа долча боахамий, белгалдаьккхар цо, еррига торонаш я кхоачам хиллал доакъар Ӏалашде. Бакъда доакъара лаьрхӀа культураш хий ца дехкача вогӀча лаьттан тӀа дӀаюв, хӀаьта вай хьалашка хий ца дехкача лаьтташ тӀара дукха доакъар даккха йиш яц. Къаьстта терка тӀабахийта беза хьажкӀаш, соя кхеяра.

Трибуна тӀа я юрта боахама экономика Еррнгсоюзни Ӏилма-тохкама института Къилбаседа-Кавказски филиала йоккхагӀа йола Ӏилман болхло, юртбоахама Ӏилмай кандидат **Р. В. Медведева.** Цун доклада тема: боахамашта юкъерча коопераце хьалашка хьайбай продукци йоаккхача организационно-экономически цхьана гӀулакхаш леладар. Колхозашта юкъерен пачхьалкхен-колхозийн предприятеш а объединенеш а вӀашагӀйохкалехьа, аьлар цо, кийчъе еза технико-экономически организационно-технически обоснованеш. Толам баккхар цунах тийша да.

Терка тӀабахийта ладийгӀар «Консервплодоовощ» объединене генеральни директора, юртбоахама Ӏилмай кандидата **Б. Г. Бычихина** яьча докладага. Цо кӀоаргга лоашхаш дийцар тӀехь тӀайоагӀача хана сомн баьцадаараши кхедара а уж чакхдоаха промышленность дегӀайоалаяра а наькъех.

СибарегӀени Гаьнарча Малхбоалени районашка вахача хана Леонид Ильич Брежнева даьча хьехамашкен еннача указанешкен хьежжа наьха санна терка тӀабахийта лаьхӀад бӀаррчача шера баха нах баьцадаарашцен сомацен Ӏалашбара. Укх тӀехьарча шерашка цу тайпара продукци йохкилга шозза совгӀа алсамдаьннад. Бакъда сомн баьцадаараши дукхагӀча даькъе аьхкин гурахьен лоаттаду. Сезон лоацъяра теплични комбинат хьалъе еза, термальни хица йӀоах а еш.

Гулбеннарий терка тӀабодаш дар юрта боахама экономика Еррнгсоюзни Ӏилма-тохкама института Къилбаседа-Кавказски филиала воккхагӀа волча Ӏилман болхлочо, технически Ӏилмай кандидата **А. В. Шекалова** къамаьл. Вай ханарча хьайбай комплексашка производство дӀанийсъяра экономически лардех дийцар цо.

Материально-ахчан ресурсаех дикагӀча тайпара пайда эцара, белгалдаькккхар докладчика, эггара хьалха де дезар, фуд аьлча, из да хьайбай продукце тайпашта уж нийса дӀа-юха хьожаяр. Из лоархӀаме хӀама, халахете а, дукхагӀча даькъе терка ца деш дут.

Секце чӀоагӀа терко тӀаяхийта дийцар юртбоахама производства эффективность лакхъяра, лаьттанцен хьайбай боахамен бегча балха къахьегама овсарле айяра дешаш.

«Сельхозтехника» республикански объединене председателя **И. А. Аванесова** йир «Юрта боахама Ӏилма-технически прогресси къахьегама овсарле лакхъяри» яха доклад. Юрта боахама производство дегӀайоалаяра керттера лостамаш белгалдаьча парте XXV съезда решенеш кхоачашъеш латт. Из кердача технически ларда тӀа боаккх, боахамашта юкъерча кооперацен агропромышленни интеграцен ларда производствана специализации концентрации яра этапа эшаш йола материально-технически база хьакхоллаш латт.

Юрта боахама секци

ЛАКХЪЕ ЮРТБОАХАМА ПРОИЗВОДСТВА ЭФФЕКТИВНОСТЬ

Хьун боахама республикански управлене начальника заместителa **А. Б. Арсанова** доклад хетаьяр бурунни лаьтташ карадерзадара хьун мелиоративни методашта. Керттера декхар бурунашкарча даьгӀений хьувкъам чӀоагӀа лакхбар.

Вай республике песок йолча лаьтташ тӀа промышленни комсаш лелаелга наьха санна дегӀадоагӀаргда. Из лоархӀаме проблема кхоачашъяра перспективаш малагӀаш я? Из дош массе а оагӀорахьара даьшхар юртбоахама республикански опытни станце комсий отдела заведующе, юртбоахама Ӏилмай кандидата **А. И. Шелихина.**

Дош лу республикански санэпидстанце къахьегама гигиена отделене заведующена **С. Ф. Мушниковна.** Цун доклад хетаьяр гоңахьара Ӏалам ядохимикаташца бӀех ца дайтара де дезачун. Ядохимикаташи удобренеши лоаттаю складаш а ца еш, агрохимлабораторешн, молхаш теха ялат чухургдола складаш, юртбоахама машинаши агрегаташи кӀаллаттаргйола кхоаленаш а йола комплексни хьалъярга довла деза, аьлар цо.

Уж докладаш ювцача дакъа лаьцар специалисташа, боахамийи ведомствайи кулгалхоша, Ӏилман болхлоша.

Хьайбай боахама Къилбаседа-Кавказски Ӏилма-тохкама института директора **Д. М. Сладкова** дийцар Нохч-ГӀалгӀайченерча дукккхача комплексаша во болх бара керттерча бахьанех. Цу хьакъехьа къамаьл дир «Птицепром» треста директора **А. Дзейговен,** «Скотопром» объединене начальника **У. Г.-С. Осмаевен.**

Нохч-ГӀалгӀайчен сомий бешамаш лелаераша пайда ца эцача торонех дийцар сомий бешамий Къилбаседа-Кавказски института отдела заведующе, юртбоахама Ӏилмай доктора **Г. В. Трусевича.**

Дукха хӀама де деза альпийски даьгӀенаш караерзаяра, белгалдаьккхар, Нохч-ГӀалгӀай АССР юрта боахама министерства керттерча инженера - землеустроителя, экономически Ӏилмай кандидата **Б. Б. Богатырева.** Пренешка иштта къамаьлаш дир «Шелковский» яхача совхоза директора **Б. А. Ерика,** республикански Ӏилма-тохкама ветеринарни станце директора **Т. М. Узуева,** «Родина» яхача совхоза директора **П. М. Крутова.**

Комсаш лелаярен чхьагӀар даккхарен Еррнгсоюзни Ӏилма-тохкама института директора Ӏилман волча заместителa **А. М. Алиева** аьлар комсаш лелаяра Нохч-ГӀалгӀайчене Ӏилман учрежденеш вӀашагӀйохка еза ха хьатӀаккхаьчай, аьнна. РСФСР «Плодопром» главка начальника заместителя **М. Д. Рогозина** сомий бешамаш лелаелга дегӀадоаладара, республике сом кхебу керда боахамаш вӀашагӀдоххара хетадир ший къамаьл.

Цул тӀехьагӀа йийцар хӀама хьаду низаш дегӀаккхувларен дӀа-юха нийсдарен хьакъехьара рекомендацеш.

Юрта боахама секце балха юкъе дакъа лаьцар КПСС обкома шоллагӀча секретара **М. Ш. Баматгиреева.**

Машиностроенеи приборостроенеи секци

РЕКОНСТРУКЦЕ НОВКЪОСТАЛ ДЕРГДА

Предприятей кулгалхой, партийни профсоюзни болхлой, керттера специалисташ, Ӏилмахой. Москверен Ленинградерен хьаьший гулбеннача секце заседани хьейнйллар парте обкома промышленно-транспортни отдела заведующе **Г. Г. Олейникова.**

Ше лоаццa къамаьл деш цо белгалдаьккхар:

— Вай боахам хьалбара исторе дерригача дӀовхала даим лхаш хьайоагӀа Ӏилман хьисапе планировани яра Ленински метод. КПСС XXV съезда материалаш тӀа цӀаьккхазза а белгалдаьккхал «дерригача плании ларде улл цун материальни производства дерригa разделаши доакъоши Ӏилманца айхха дувзаденна хилар. «Ма-дарра аьлча, из цхьатарра доагӀаш да мехка берригa халкъа боахам дегӀабоалабарга санна цун хӀара регионага... Цудухьа вай таханара декхар да КПСС XXV съезда уж положенеш ларде а ехкаш укх гаргтарча итт шера цхьан регионен цхьан даькъен хургдолчунга хьажа гӀоргтар.

1977 шерага диллача пятилетка тӀеххьарча кхаь шера республике машинашъеча профила производства продукце боарам 30 процент лакхбеннаб. Из Ӏалашдаьа керда мощносташ болх бе йолаялийтарах, цхьайола цехаши участкаши шеръярах, хӀаьта иштта производства резерваех пайда эцарен цун эффективность лакхъярен чотах.

Машинашъеча предприятей производства боарам дӀахо лакхбелга Ӏалашде деза производствашта реконструкции специализации ярцен уж рационально вӀаштӀехьъяхарцен. Цудухьа пайдане хургда «Красный молот», Грозненски ремонтно-механически экспериментально-механически заводий ларде объединени хьаелга. Из деш хилча, продукце цхьа тайпа Гудермесски ремонтни заводa корпусашка вӀаштӀехьдаккха, запасни оатхалаш арахецилга ГРМЗ оттаде, хӀаьта экспериментально-механически заводе наха чӀоагӀа хоатташ дола товараш хьаде дезаргда. ХӀаьта керттерча «Красный молот» заводе цементировочни агрегаташи устьеви оборудованни дикка дукхагӀа арахеца йиш хургья. Ма-дарра аьлча, тӀаккха укхаза торо хургья инструментальний ремонтно-механически производство дикка шеръе, еррнгача объединенена стандартни йоаца оборудовании механизаце средстваши арахеца.

Цу дерригех лаьца дийцар «Промавтоматика» НПО генеральни директора, технически Ӏилмай кандидата **А. А. Опришкос.**

ГӀ. Ахриева цӀерагӀча Назрановски «Электроинструмент» завода директора **А. А. Мальсагова** юртарча хьалашка машинашъю предприяти хьаярен дегӀаярен цхьайолча проблемаех ше дувцаш, белгалдаьккхар ду тайпара опыт вай республике Ӏоаяь хилар. Иштта, Аргунен Назранен хьалъяь йола машинашъю заводаш хӀанзле проектни мощносташка а кхаьча толаме дегӀаухаш я. ХӀаьта цу опыто хьа а гойт юрташка предприятеш хьаеш хилча болхлойи инженерно-технически гӀуллакхаш дерийн кадраш кийчъярца дувзаденна чоалхане дешаш хьалхашка увтт. Хоьш махиллара, тайп-тайпарча юрташка баха нах чуоза безарца цо ший проблемаш хьаю.

Цудухьа бакъахьа хургда предприяте керттера лакъа цхьан йоккхача юрта хьаллича, хӀаьта кхыйола цехаш-филиалаш кхыча юхерча юрташка хьайича. ХӀаьта кадраш кийчъелга вӀаштӀехьдаккха дезар НГӀАССР Министрий Совет я, лаьрххӀа цу гӀулакха кагирхой вузашкен техникумашкен хьежабеш.

«Красный молот» завода директора заместителя **Л. А. Гафта** республика машиностроенена специализаци елта эргадаьккха тоадарцен коопераци шеръярцен го даькъа предприятей балха эффективность лакхъяра лоархӀаме никъ. Цу хьакъехьа докладчика чӀоагӀду специализаци дегӀайоалаеча эггара хьалха мощносташ прогрессивно дегӀайоалаелга кердаяраш хьаярца а доацаш йолаш йолча мощносташта перепрофилировани яраца, шеръярцен реконструкци ярцен е йоагӀа къаьстта терко, аьнна.

Реконструкци дегӀайоалаяра йолча уйлах дӀахо дийцар «Красный молот» завода керттерча инженера **В. П. Бервинова.** ХӀаьта цо из дош комплексагӀа чакхдаккха могаду, вешта аьлча цунна цхьана керттерфа фондаи активни дакъа кердадаккхарца арахеца продукци дикка алсамъяккхен цун дикал айен йиш хулийтаргйола хӀама а деш.

Терко тӀаяхийта ладувгӀ керттерча докладашка, цхьаннена тӀехьа шоллагӀвар воалаш трибуна тӀа хувцалу къамаьлаш дераш. Уж — технически Ӏилмай кандидат мехкдаьтта института машинашъечен металлийн технологе кафедра заведующи **И. Г. Махуков,** «Красный молот» завода керттера конструктор **Г. В. Вейдеман,** Ленинградера хьаша «Союзавтоматстром» НПО генеральни директор **Г. Н. Вабишевич,** «Нефтегазпромавтоматика» СПКБ керттара инженер **А. А. Симонови** кхыбараши. Пренеех къамаьл дир веррига а кхойтта саго, хӀаьта къамаьл даьча хӀаране чӀоагӀа дог лазаш дувцар предприятеши бӀарчча хьанийцача республика промышленности дегӀайоалаярах, шоаш кхоана таханарчул дикагӀа къахьега лоьш хиларах.

Йийца а йийца тӀанийцар республикански Ӏилман конференце рекомендацеш.

Транспортеи бувзамеи секци

Кхоане дагакхоабаш

Ӏилман конференце 150 доакъашхо гаргга гулвелар пассажирски автотранспорта Грозненски производственни объединене клубе. Цига болх беш яр транспортеи бувзамеи секци.

Эггара хьалха къамаьл дир Грозненски авиапредприяте командира **Г. А. Кругликова.** ХӀара шера, аьлар цо, пассажираш дукхагӀа дӀа-юха кхувл фегарча транспорто. Цун болх дӀахо а тоабара хоадам боллаш дола гӀулакхаш чакхдаха лерхӀ. «Аэрофлота» городской агентство шеръе лерхӀ, авиакассаш хьаелларгья Старопромысловски, Заводской, Октябрьски районашка, республика райцентрашка, хьалъяь йоаккхаргья аэропорта комплекс, дукха кхыдола балхаш дергда.

Юрта боахаме тӀа-тӀа дукхагӀа ду авиахимически балхаш. Укхаза эггара хьалха самолеташ Ӏойоссара эш искусственни наькъаш дола аэродромаш, «Сельхозтехника» районни объединенешца авиаторий айхха бувзамаш хилар.

Республике машинаькъа транспорт дегӀайоалаяра перспективаштен мехкдаьтта а газа дӀаккхухьилга эргадоахаш тоадара наькъаштен ший доклад хетайир Къилбаседа-Кавказски машинаькъа Грозненски отделене начальника **Л. Н. Нюхалос.** Чоалханеча, дукхача доакъоех латтача предприяте кхоане я цун боахам технически эргабаккхар, аьлар цо, Грозный — Гудермес, Беслан—Грозный участкашта электрификаци яро, локомотивни депошта специализаци яро, мухьаш тӀадоаттарах Ӏодахарах дӀахо комплексни механизаци яро, электронно-вычислительни техника юкъейоалаяро, дукха кхыдола хӀамаш даро машинаькъахошта торо лургья халкъа боахама мухьаш, къаьстта мехкдаьтта продукташ дӀаккхухьилга алсамдаккха. Доккха новкъостал де йиш йолаш я трубопроводни транспорт.

«Нохч-ГӀалгӀай АССР автомобильни транспорт дегӀаахара керттера лостамаш» яха доклад йир транспортни управлене керттерча инженера **С. Х. Келоева.** ГӀишлош дукха хьалъеш хиларо, юрта боахам дегӀабаро, бурув тохар, мехкдаьтта даккхар, промышленноста кхыдола доакъош онкха дегӀаахаро автомобилисташта хьалхашка доккхий декхараш увттаду. Халкъа боахама мухьаш дӀа-юха кхухьилга лерттӀа вӀаштӀехьдаккха декхарийла ба уж. Автотранспорт дегӀаахара керттерча лостамаша дӀадех цох дикагӀа пайда эцар, мухь тӀаботташи тӀера Ӏобоаккхаши йоаю ха кӀезигъяр, предприятешта специализаци яр, цаӀ йола автотранспортни система хьаяр.

Республика бувзама генеральни схемаехи дегӀаахара перспективаехи дийцар бувзама Нохч-ГӀалгӀай производственно-технически управлене начальника, экономически Ӏилмай кандидата **А. З. Хаита.** Перспективага диллача Грозне хьалъе лерхӀ доставочни почтамт, республика городашкарчен райцентрашкарчен еррнгача АТС-ашта реконструкци а ергья, шер а ергья, Ӏилманен техниканен керда карагӀдаьннарий, электроника ларда тӀа эргабоахаш тоабергба бувзам, вайцига баха нах телевидене дукхагӀа чулоацаргба.

«Контейнерни пневмотранспорти республике цох пайда эцара перспективаши» — иштта яр ВНИПИ НПО «Промавтоматика» воккхагӀа волча Ӏилман болхлочо **В. В. Еременкос** яьча доклада тема. Хьанра дукха хӀама дӀа ца додаш, лакха овсарле йолаш, тӀайоттаран тӀера Ӏояккхаран йизза механизаци е йиш хиларца транспорта кхыча тайпаел белгалйоал из. Докладчика тешавеш хьахьеккхар контейнерни пневмотранспорт юкъейоалаяр вай республикерча дукккхача предприятешта пайдане хургхилар.

Тбилисерча хьаьшо, «Кавгипротранс» института проекта керттерча инженера **Н. В. Сванишвиле** дийцар Кавказски перевальни машинникъ хьалбара проектах. Цо доашхаш дийцар Кавказа лоамашта юкъе гӀолла никъ чакхбаккхара вариантех, ше тайпара кхы боаца машинникъ буллача нийслургйолча халонех.

Конференце доакъашхошта гойтар документальни фильм.

Докладаш яь яьнначул тӀехьагӀа къамаьлаш дир заседане доакъашхоша. Болх чакхбоаллаш рекомендацеш тӀанийцар секце. Цар тӀа белгалдаьд гаргтача хана республика транспорти бувзами дегӀаахара керттера лостамаш.

ЦХЬАН КОМПЛЕКСАГIА!

дегIадоаладара хетаяьча Iилман конференцера

Мехкдаьтта, газ чакхйоаккхачеи мехкдаьтта химически промышленноста секци

ПРОГРЕССА ДIОАГIАШ

Мехкдаьтта чакхдахари мехкдаьттахимии — мехка халкъа боахама лоархIамеча доакъоех цаI. ХIанз цу отраслей продукци арахецара боарам дегIаух. Перспективе декхар отталу республика мехкдаьтта чакхдоахачара валови продукци дикка дукхагIа хилийта.

Декхар чIоагIа чоалхане да. Из толамца кхоачашлара эгтара хьалха мехкдаьтта чакхдахар хьалда кIоаргде, чакхдоахача заводий установкай единични низал лакхъе, отрасла болхлой къахьегама овсарле айе еза. Цунга кхача йиш яц технико-экономически прогресса, хьалха латтача опыта ларда тIа, мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьттахимеи предприятешта овлаи тIара реконструкци яра наькъатIа мара.

Секцена кулгалдаьча, химически Iилмай доктора, Грозненски мехкдаьтта института профессора **А. З. Дорогочинске** цу дешашта керттера уйла тIаяхийтар «Грозгипронефтехим» института актови зале болх беш хиннача Нохч-ГIалгIай АССР хIама хьакхолла низаш дегIадоаладара хетаьча Iилман конференце гома чурча мехкдаьтта чакхдахареи мехкдаьттахимеи секце.

Йийшар итт доклад, дувцача дешай шерра дискусси йир мехка а республика а бокхача Iилмахоша, боахамеи партийни кулгалхоша, производстве хьалхалаттараша дакъа а лоацаш.

Ше къамаьл деш «Грозгипронефтехим» института директора **С. В. Макарьева** ма-аллара, Нохч-ГIалгIайчеи мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьттахимеи предприятей продукци иттлагIча пятилетке тIаккетилга керттерча лаькъе Iалашдаьд реконструкции технически эргаяхарен ларда тIа къахьегама овсарле айяра чотах. ДIахо йодача хана из болх кхы а шерагIа, сихагIа бергба. Керттера хьахургда аьнна хетар — йиза номенклатурен сернисти мехкдаьтта чакхдаккхарах хьахулача продукце лакха дикали.

ХIанзарча вай установкай низалаш проектичарел цаI-ах шозза лакхагIа я, бакъда юкъера лаьрхIача мехкарчарел диазза лохагIа я. Отта а яьй чIоагI а яьй реконструкце план. Хьалхара этап — хьалха чакхдахара установкай цхьа дакъа хувцар. Цу гIулакха хьалъеш я ЭЛОУ-АВТ. ШоллагIен кхоалагIен этап — малхбузенсибирски сернисти мехкдаьтта чакхдаха доладар а кIоаргдар а. Укхаза лаьрхIа да ЭЛОУ-АВТ яха цхьаькха цхьа установка хьалъе, В. И. Ленина, Н. Анисимова, А. Шерипова цIерагIча заводашка дукха установкаш кердачарца хувца.

Мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьттахимеи предприятешта реконструкци яри технически эргаяхари даьхени дунени Iилма тIеххьара аьннача деша ларда тIа технологически процессаш эргайоахаш тоаеш дIахьоргхиларах шеко яц.

«Грознефтеоргсинтез» производственни объединене коллектива керттера декхар — сийрда продукташ хьакъоастар кIоаргдар, сернисти мехкдаьтта чакхдахара продукце дикал айяр. Из болх дика къоастам баь а массеха этапех тIа-тIа сихагIеи шерагIеи дIахьоргболаш а ба хьалхагIа чакхдаккхара мехкдаьтта дикагIа кийчдаргара юххера продукт якккхарга кхаччалца. Цох хургьа аьнна эффект, аьлаэ объединене инженера **В. Г. Алешкина** — хIара шера 2 миллион сомал дукхагIа я.

ТIаьдача парафиний йоккхатошажии производство хьаярах йола КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяра парафинови установкаш Iалашъяна яргьяц мел эшача боараме дикача бедалца. Из дерга А. Шерипова цIерагIча ГНПЗ-ерча АВТ-на реконструкци яра наькъагIа, ВТ яха установка болх бе йолаялийтарца, цу заводе 7-39/40 установка шоллагIа блок дIайолаялийтарца. Г-66/67 гидроочисткан чIоагIача парафинашта разгонка яреи установка болх бе йолаялийтаро предприятена торо лургья чIоагIа парафинаш серюкислотни цIен ца деш саца, олеум кIезигагIа дIаахийта. кислый гудронаци щелочни хIамашцен гонахьара Iалам кIезигагIа бIехде.

Уж а кхьйола а мероприятеш чакхъяхаро торо лургья даьтташ, тIаьдеи чIоагIеи парафинаш хьадара йолаш йолча процессашта интенсификаци е. чIоагIа парафинаш хьаяра кхы а эффективнегIа йолча растворителех пайда эца. ХIанзара керда технологически процессаш карлерзае. смазочни даьтташи парафинаши (чIоагIеи тIаьдеи) дукхагIа даха, цар ассортимент шеоъе.

ЧIоагIеи тIаьдеи парафинаш хьадечара грозненски мехкдаьтта чакхдоаха промышленность бокккхача лоархIаме хилар дага а кхоабаш, мехка мехкдаьттахиме центро къоастале деза вай республике поверхностно-активни веществаш, дIахо синтетически моюши средстваш хьаю производство хьаяра дош.

Цох дийцар ГрозНИИ директора заместитела **А. Н. Переверзева** доклада тIа.

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически заводa хIанзара оборудовани болх беш йола 20 шу совгIа ха я. Е езаш я фенол, полиэтилен, спирт, ацетон доаха енизалаш дукхагIа хулийтаргйола овлан тIара реконструкци. Завода директора **Ю. Н. Казюпа** аьлар, керда производстваш хьалъе, ЛЧ-35 бензол мара доаккхаргдоацаш хилийта лерхI.

Секце докладаш йир ГрозНИИ профессора **Я. В. Мирске** —цеолит йоалла катализатораш дукхагIа арахецара перспективаех, СССР 50 шу дизара цIерагIча химзавода керттерча инженера **П. И. Ветрова** — халкъа эша товараш хьадарах, магистральни газопроводий управлене начальника **В. П. Трегубова** — мехкдаьттои мехкдаьтта продукташи турбашка гIолла дIавахийтар дегIадоаладара наькъех, производственни-товарни контора управляюще **А. Н. Пасечника** — гонахьара Iалам лорадарахи зехьа хIамица дойтарахи, СССР Госплана мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьттахимеи подотдела начальника **Я. Г. Соркина** — отрасль дегIаяра перспективаех.

Нохч-ГIалгIай АССР гражданий къахьега бокъо я, — вешта аьлча, цун дукхалгеи дикалгеи хьежжаи хIаьта паччахьалкхено белгалбаьча кIезигагIа болча боарамал лохагIа доацаши алапи а луш, болх лургхиларах гаранти лу, — ший безамга, профессиональни кийчонга, дешарга хьежжаи общественни хьашташ теркалдеши професси, гIулакхи, болхи харжа бокъо хилар чу а лоацаш.

Из бокъо Iалашъю боахама социалистически системаца, производительни низаш даим дегIаахарца, мах боацаш профессиональни дешар Iомадайтарца, къахьегама квалификаци айярцеи керда специальносташ Iомаярцеи, профессиональни ориентацеи нах балхаца Iалашбареи системаш дегIайоалаярца.

(НГIАССР кердача Конституце проекта тIара).

Нохч-ГIалгIай АССР къахьегама ресурсайи царех бокъонца пайда эцареи секци

СЕКЦЕ заседане дей повестка докладаш йир НГIАССР Паччахьалкхен планови комиссе председателя **Е. В. Брыксина**, РСФСР Госкомтруда къахьегама ресурсай Центральни Iилма-тохкама лабораторе европейски районий къахьегама ресурсай сектора заведующе, географически Iилмай кандидата **И. И. Сорочинская-Горюневас**, лабораторе вокккхагIволча Iилман болхлочо, географически Iилмай кандидата **Н. С. Кабисова**, лабораторе вокккхагIволча Iилман болхлочо, экономически Iилмай кандидата **Т. В. Шилова**, ГНИ вокккхагIволча преподавателa, экономически Iилмай кандидата **М. М. Магомадова**, РСФСР Госпланерча ЦЭНИИ вокккхагIволча Iилман болхлочо **М. С. Васильевас**.

Общества хIама хьакхоллача низех дIахада йиш йоацаш дола дакъа да къахьегама ресурсаш. Царех бокъонца пайда эцар бокккхача лоархIаме да вай мехка коммунизма материально-технически база хьаяра, дезараш чIоагIдаьча республика Лакхехьарча Совета йиълагIча сессе решенешка хьежжа, чакхйоаккхаш латт комсий, баьцадаарий, сомий совхозаш хьаяра, тхьамка леладелга шердара, моттигера промышленности бытовой гIулакхаш делгеи дегIадоаладара программа, деш латт массехк предприятена реконструкци яреи шеръяреи балхаш.

Цхьабакъда экстенсивни дегIаахара (вешта аьлча шеръяра) новкъа из гIулакх деш, керттера лостам хIаьта а производствана интенсификаци елга хила беза. Къахьегама ресурсаш балха юкъеозар чIоаггIа алсамдаргда ишта хилча, болх беш йола предприятеш шеръяра, сменноста коэффициент лакхъяра, керттерча фондех дикагIа пайда эцара чотах.

Мукъача болхлой низах биззагIа а нийсагIа а пайда эцара бакъхургдар районий централшкеи йоккхача нах бахача моттигашкеи городашкарча промышленни предприятей филиалаш хьайиллача. Цо гIо дергдар, цкъа-дале, юрташка баха нах балха юкъеозара проблема къоастае, хIаьта, шоллагIадале,—городе болхлой низ ца тоъара проблема. Цу даькъера пайдане опыт я республика дукккхача районашка филиалаш йолча Нохч-ГIалгIай швейно - производственни производственни текстильно - галантерейни объединеней.

БОЛХЛОЙ КАДРАЙ ПРОБЛЕМА

КПСС XXV съездо иттлагIча пятилетка а цунна тIехьарча юкъагIа а даьрхIа оттадаь экономически а социальни а декхараш кхоачашдара даькъера Коммунистически парте сийлен программа чакхъяккхара.

Ший демографически характеристикага диллача нах бебар производственни а производственни йоацача а балхий сферашка болхлой низ эшарал сихагIа дегIадоагIача районашта юкъе я Нохч-ГIалгIай АССР.

ХIама хьакхолла низаш ма-хулла дегIадоаладара а, промышленностеи юртбоахамеи дукхагIа къахьегам чулоацаш дола доакъош шердара а тIадерзадаь гIулакхаш партийни советски органаша дешшехьа, цхьан оагIорахьара, нах бебара темпаш лакха хиларах, шоллагIча оагIорахьара, къахьегама овсарле лакхъеш йолча боахама деррегача доакъошкарча Iилма-технически прогрессо торо хилийтац хIанз укх сахьате республика берригa къахьега могаргдолаш бола нах общественни производства балхаца Iалашбара проблема къоастае.

Цхьадола дакъа шоай боахамашка къахьегаш да. Къахьега могаргдолча наьха цхьаькха дакъа ондда ахча даккха лерхIаш аьхки гаьнна мехка кхыча, болхлой ца тоъача районашка дIаух сезонни балхаш де.

Берригa къахьега могаргдола нах балха юкъезза ца хилара керттера бахьанаш республика хIама хьакхолла низаш дегIаахара темпаш кхоачамболлаш ца хилар, массехк районе йоккхий промышленни предприятеш йоацилга, юртбоахама производство дегIаяра боарам лоха хилар да. Цуница цхьана дукхача предприятей, организацей, колхозий. совхозий кулгалхоша боаггIаш бола теркам тIаахийтац квалифицированни кадраш кийчъяран уж балха тIа дIачIоагIъяраи, хьадаи царна фусамий-бытовой производственни хьалаш, кадраш хувцаяларца къовсам лоаттабац.

ХIанз укх сахьате республике бахача балха боацача къахьега могаргдолча наха 1974—1980 шерашка бе болх хилийтара де

Къахьегама ресурсаш алсамъяхара керттерча хьасташца лархIа беза профессионально-технически училищаш йистеяьха кагирхой. ХIаьта хIама хьакхолла низаш республике дикка дегIадоаладе лерхIаш ца хилар теркал а деш, уж кадраш кийчъяра планаш увттае еза цар РСФСР халкъа боахаме болх бергхилар дага а кхоабаш.

Производства профессионально - квалификационни структура йовзареи къахьегама ресурсаех пайда эцареи ерригa проблемаш къестае еза республике, хьогте а хьаяь хинна хила езача, лаьрххIача лабораторе.

Ховш долчча тайпара, къахьегама ресурсаех пайда ийбара эффективность лакхъяра йоккхий резерваш йоахк къахьегама дисциплина дIахо тоаярахи кадраш хувцалулга дIададаккхарахи.

Къахьегама ресурсаех кхы а нийсагIеи эффективнегIеи пайда эцара мероприятей комплекс практически чакхъяккхар иттлагIча пятилетка заданеш толамца кхоачашъяран республика экономикеи культуреи дIахо дегIаахаран хиланза даргдоаца хьал да.

Докладех йолча пренешка дакъа лаьцар: ЧИГУ политэкономе кафедра доцента **С. Е. Изюмскаяс**, профтехобразоване управлене начальника **А. Е. Кучерова**, НГIАССР статуправлене начальника заместитела **А. Ф. Толубанова**, «Чечингколхозстрой» объединене планови отдела начальника **Е. П. Ковзуба**, НГIАССР Министрий Совета къахьегама ресурсаех пайда ийбара йолча управлене начальника **Д. П. Санькос**.

Дийцача дешаех рекомендацеш тIайийцар Iилман конференце.

Кхачани яйгачеи промышленноста секци

МАССАНЕНА ЭША ТОВАРАШ

Яйгача, кхачан, моттигерча промышленноста секце заседане докладаш йир Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместитела **С. В. Синельникова**, Нохч-ГIалгIай АССР кхачан промышленноста министерства керттерча инженера **М. И. Чернера**, республика шурий промышленноста объединене генеральни директора **М. Д. Магомадова**, моттигерча промышленноста министра заместитела **Г. Е. Бабиковас**, швейни производственни объединене генеральни директора **А. И. Бабаджанова**, моттигерча промышленноста министра **А.-Х. Х. Аушева**. Докладаш ювцаш къамаьлаш дир цу министерствай болхлошеи специалистащеи. Дениа эшаш долча промышленнии кхачани товарашца республике баха нах Iалаш а беш цар хьашташ диззагIа кхоачашдара йолча проблемаех дар дийцараш.

Заседане доакъашхоша теркам тIабахийтар кхачан, яйгача, моттигерча промышленноста болх беш йолча мощностех бизза пайда ийбеш ца хилара. Цхьайолча предприятешка болх ца беш сеца латт оборудовани, моттигаш нийслу ханнахьа бедали материалаши Iалаш ца еш. ХIанз а тIехь дIадаьхадац организационни даькъера кхоачамбоацараш, ведомствашта юкъера духьаленаш. Цу дерригнеша кIезигагIа хулийт чIоагIа хоатташ дола товараш арахецилга, цар дикал лохъю, потребителаша еш йола Iотбаккхараш нийса я.

Отраслей боахама кулгалдара культура лакх а еш производстве чурча торонех, ишттa моттигерча Iалама ресурсех биззагIа пайда эцара дола декхар да хьалхашка латтар, яхаш дийцар заседане дакъа лоацараша.

ДIахо Нохч-ГIалгIай АССР кхачан, яйга, моттигера промышленность дегIайоалаяра проблемаех доа дош а дувцаш заседане дакъа лоацараша белгалдаьккхар болх беш йолча цхьайолча предприятешта реконструкци е езаш хилар. Укх гаргарча хана городе Грозне хьалъергья дийнахьеи буси 132 тонн маькхабулочни изделеш арахецаргйола керда завод, станице Орджоникидзевске текстильни галантерея фабрика, МагIалбике жаккардови изделей фабрика, Ведено яхача юрта художественни изделей фабрика, кхыйола лоархIаме объекташ хьалъе езаш хилара дола дош дийцар.

Яйгача, кхачан, моттигерча промышленноста эша кадраш кийчъяра йола профессионально-технически училище Грозне хьаелла езаш хилар белгалдаьккхар укхаза дакъа лоацаш хиннараша.

Секце балха тIа лоархIаме моттиг дIалаьцар къахьегама ресурсай дешо. ХIанз халкъа эша товараш арахецача предприятешка дукхагIдолча даькъе болх беш бараш Грознена гонахьа ядача юрташкара нах ба. Уж балха хьакхувлача транспортага дIадодаш дар дукха да. Заседане дакъа лоацараша дича, бакъахьа лаьрхIар Урус-Мартан, Шали, Ведено санна йолча юрташка дIахо йодача хана предприятеши филиалаши хьалъяр.

Заседане дийцар организационни структура керда формаш, экономикана кулгалдара методаш ларде а лувцаш общественни производства эффективность дIахо лакхъяра, кхоачамех ма-могга пайда эца безаш хиларах. Производственни объединенеш санна йола подразделенеш дIахо а эргайоахаш чIоагIъе езаш я. Цхьанне кулгалдергдолаш дукха предприятеш хилийтаро торо хулийт йолаш йолча оборудованех, цехови помещенеех. бедалах, материалех дикагIа пайда эца. Из санна йолча организационни структуро шерра торонаш хьаелл квалифицированни технически политика чакхъяккхара.

Секце яьча докладашка, къамаьлашка белгалдаьккхар укх гаргарча хана Назрановски трикотажни фабрика, Грозненски швейни производственни объединене, кога гIирс беча фабрика, шурий комбината, маькх еча пекарней мощносташ лакхъергхилар. Яйгача, моттигерча, къаьстта кхачан промышленноста цхьайола предприятеш техникаца Iалашъяра доккхий декхараш хьалхашка латт.

Секце отта а яь шерра йийцача проблемаша, хьадда белгалдаьхараша шеко а йоацаш новкъостал дергда республике бахача наха лаьрхIа хьадеш долча товарий эффективности дикали дIахо лакхъяра тIаерзаяь йола практически мероприятеш кийчъе.

Энергетика секци

Электрификаци яра — чIоаггIа терко

Энергетика секце заседани хьа а еллаш цун кулгалхочо Грозненски мехкдаьтта института ректора **Ю. Л. Расторгуева** белгалдаьккхар КПСС XXV съездо кхоачашъе оттаяь Советски Союз экономически дегIайоалаяра программа чакхъяккхара доагораэнергетически ресурсаш Iалаьмата бокхка лоархIам болаш хилар. Ший доагорца, энергеца экономика хьаллоатаеш бола вай мохк—дунеи тIа ше цаI мара йоаца йоккха промышленни паччахьалкхе я. Цудухьа чIоагIа терко ю партеи правительстваи халкъа боахама из лоархIаме дакъа дегIаккхувлара.

Дош лу «Южэнерго» управлене керттерча инженера **Г. Т. Лихачевиа**. «Къилбаседа энергетикеи «Грозэнерго» системеи дегIаахара перспективаш» яхаш яр цун доклада тема. Докладчика белгалдаьккхар электроэнерги яккхара даькъе СССР дунеи тIа шоллагIча моттиге хилари хьалха сана энергетика лард йIовхала электростанцеш хилари. Лакхденнад теплови, атомни, гидроэлектрически станцей низалаш. БоагIача боарамагIа мехка дIанийсъяь яц доагора запасаш: керттерча даькъе уж я малхбоален районашка, хIаьта доагора потребителаш керттерча даькъе Советски Союза Европейски даькъа тIеи Урален ба. Цудухьа хувца еза доагора баланса структура, атомни электростанцешкара низалаш болх бе йолаялийта еза.

Къилбаседа Кавказа энергетика дегIаахара тIехь тIайоагIача хана кийчъю электропотребление баланса тIа. Цкъа-дале, хIараяр 300 киловатт низ болаш йиъ блок болх бе йолайолийтаргья Ставропольски ГРЭС-е, шин аргIа Цимлянски АЭС-е, «Краснодарэнерго» яха станци, Кубань, Сулак, Тийрк, Аргун, яхача а кхыча а хиш тIа гидростанцеш, 500 а 300 а киловатт напряженеш йола межсистемии электропередачей линеш а болх бе йолаялийта лаьрхIад.

«Грозэнерго» электростанцешта реконструкци яреи дIахо дегIаккхувлареи перспективех» доклад йир районни энергетически управлене начальника **А. М. Приймака**. Дизза дийцар цо энергосистема декхарех. Цо белгалдаьккхар Нохч-ГIалгIайчен промышленни предприятеех 80 процент яраши юрта боахами цо электрически йIовхалеи энергеца Iалашъеш хилар. «Грозэнерго» дефицитни система я, ишттa хургья укх гаргарча итт шера а. Из дувзаденна да промышленноста, стройиндустре промышленноста керттера доакъош сиха дегIаухаш, предприятешта реконструкци еш, дукха гIишлош хьалъеш хиларца. Республика ма-эшша йолча электроэнергеца Iалашъергья электросистема низалаш лакхдара чотагIа (Гудермесерча ТЭЦ-а хьалхара аргIа болх бе йола а йолийташ), ток кхыча системашкара хьаахийтаро—«Дагэнерго», «Ставропольэнерго» системашкара, «Грозэнерго» управлене хьалъе езаш лерхI Аргун хи тIара гидростанцей каскад, Гудермесски ГРЭС-а (хьалхара аргIа). Докладчика дийцар халкъа боахама дегIауха хьашташи жилищно-коммунальни эшараши йIовхала энергеца Iалашдара де лерхIачун перспективах.

С. Я. Жука цIерагIча Московски «Гидропроект» яхача института энергетика начальника, технически Iилмай кандидата **Б. Л. Бабурина** доклад хетаяь яр «Къилбаседа Кавказа объединенни энергосистеме пайда эцара Нохч-ГIалгIай АССР гидроэнергетика дегIаккхувлара йолча перспективашта».

Докладчика бокъонца доашхаш дийцар Аргун, Эсс, Шаро-Аргун хиш тIа ГЭС хьалъяра перспективех. Цо белгалдаьккхар Нохч-ГIалгIайчен ГЭС пайда эцилга лакхдара де дезаш дар ма-могга дукхагIа водохранилищех, стройиндустре энергетически базах комплексни пайда ийбелга хилар. Проекташта уж дешаш кхоачашдеча доккха новкъостал де йиш я республика къаьсткъаьста йола районаш дегIаахара эргалонаш дикагIа йоввача моттигерча органий.

«Грознефть», «Грознефтеоргсинтез», «Грозэнерго» предприятешка доагора - энергетически ресурсех пайда эцара эффективность лакхъяра наькъех йолча темах доклад йир мехкдаьтта института доцента, технически Iилмай кандидата **В. Г. Немзера**.

«Республикера электрически сеташ тешаме хулийталга лакхдара долча керттерча лостамех» йола доклад йир мехкдаьтта института доцента, технически Iилмай кандидата **И. А. Баширова**. «Промышленни хишта электромагнитни обработка яра методаш юкъекхувлар — республика предприятей технико-экономически хьоккамаш тоадара йола лоархIаме фактор» яхача темах доклад йир мехкдаьтта института доцента, технически Iилмай кандидата **Д. И. Юдинас**.

Докладаш ювцача дакъа лаьцар ТЭЦ-1 начальника **Л. Л. Бунина**, «Чечингкоммунэнерго» управляюще **Я. Ю. Минева**, № 4 йолча электростанце начальника **И. М. Павлова**, кхычар.

Мехка энергетика дегIайоалаяра даькъера парте программа толамца кхоачашъяра Нохч-ГIалгIайчено лоаца дакъа дукхагIа хилийтара новкъостал дергда секце тIаийца рекомендацеш кхоачашъяро.

Гонахьеи Iалама ресурсаши лораяра секци

ЛОРАДЕ ВАЙ IАЛАМ

Экологически нийсо лоаттадар дукхача факторех тийша да. Цудухьа кхеталеш дар Грозненски мехкдаьтта института проректора **Ю. А. Стерленкос** лелаьча секце заседане докладаши хоамаши даьраш тайп-тайпарча профилийн отраслейн специалисташ Iилман болхлойн хинилга.

Къаьстта аьлча, дукха теркам тIабахийтар, Нохч-ГIалгIайчен фон хийн цIена хилийтара. НГIАССР унахцIено лораяра министра заместитела, республика керттерча санитарни лоро **В. С. Плисса** кIезига масалаш доаладаьзар гонахьара Iалам бIех ца дайтара лаьрххIа йола положенеш телхайнча хулачун.

Нохч-ГIалгIайчен лаьттаи тIарча а кIалхарча а хин санитарни хьала, хин ресурсех пайда эцара кетайир шоай доклада\ш РСФСР Миниводхоза Тероки бассейноаи управлене начальника **А. Ф. Давыденкоси** НГIАССР мелиорацеи хин боахамеи министра заместитела **Б. В. Герасименкоси**, мелача хих Iилман ларда тIа нийса пайда эца безилга дийцар. «Чечингкоммунводоканал» объединене начальника **А.-Г. С. Дзортова**.

Нагахьа санна хьалха хишн Iамаши бIехдарах бехке еш промышленни предприятеш хиннаяле, хIанз юрта боахама индустриализаци ярца цу хьакъехьа тийша дукха да колхозийн совхозийн болх леттIа вIаштIехьбаккхарах.

ХIара шу массаза доал дуне тIа ирагIа отташ я энергетически ресурсай программа, царех дикагIеи лакха эффективность йолаши пайда эцилга. Цу хьакъехьа кIезига резерваш яц Нохч-ГIалгIайчене. Уж да лаьттан кIалхара хиш. Царех халкъа боахаме пайда эцаран дIахорча перспективаштеи хетадир ший къамаьл лаьттан кIалхарча йIовхалах пайда эцара Къилбаседа-Кавказски управлене керттерча геолога **И. Н. Новаленкоси** Грозненски мехкдаьтта института доцента **С. П. Власовеи**. ХIанз лаьттан кIалхарча — термальни хиш тIа болх беш я «Тепличный» совхоз, царех пайда эц кхыча боахамашка а. Грознена, Гудермеса, Червленена, Шелковскойна гонахьа болх беш я 18 термальни скважина. Цигара хий пайда эцаш да бальнеологически лечебницашка, курорташка, цо йIоахъю теплицаш, нах чубаха цIеноаш.

Бакъда из вIалла а тоъам болаш дац Iаламо ше наха луш йолча торонех бизза пайда эцара. Лаьттан кIалхара хьадоагIа кIежйоаха хий лаьтташ тIа гIолла пайда ца беш дIаахарал совгIа, пайда эцаш дола хий а 50 градус дIайха а долаш юхахьаарaухийт. Декхар латт термальни хих йоаллача ерригача йIовхалах пайда эцарах.

Гонахьара Iалам лорадарах дувцача хана воашка хаттa хьожаргда вай: хьанах а хьанна а лораде деза? Цецвоаккхаш дале а бакъда — шинна а оагIорахьа жоп цаI да: сагахи саган, — ишттa дIадоладир ший къамаьл курортологеи физиотерапиян Пятигорски Iилматохкама института кафедра заведующе, профессора **Е. А. Смирнов-Каменске**.

Докладчикои цу институтерча цун коллега географически Iилмай кандидата **Н. П. Полоцкаяси** Нохч-ГIалгIайчен Iалама-климатически хьалаш дика Iома а даь кIоарга анализ йир бальнеологически климатически курорташ дегIайоалаяра йолча торонашта. Къаьстта аьлча, чIоагIа теркам тIабахийта боагIа «Серноводск-Кавказский» курорт шеръяра, Исти-Су, Чанты-Аргун яха минеральни источникаш тоаяра, тIехьагIа курорташ ехкача бакъахьа я цига.

Уж я кхыдола а дешаш дувцаш къамаьлаш дир Грозненски мехкдаьтта института доцента **И. М. Крисюка**, **Н. И. Шабаньянца**, Госгортехнадзора Средне-Кавказски округа керттерча геолога **Н. К. Минца**, хьун боахама Нохч-ГIалгIай республиканоки управлене керттерча инженера **Д. П. Юрчука**, горсанэпидстанце лабораторе заведующе **Н. П. Марченкос**, «Межколхозлес» объединене керттерча лесниче **А. Ф. Прибиткоиас**, Iалам лорадара Ерригроссийски общества Нохч-ГIалгIай совета бехктокхамерча секретара **В. В. Пирожкова**.

КОМСАШ КХЕЮ КЕРДА СОВХОЗАШ

1975 шу чакхдоалаш — 1976 шу долалуш комсаш лелаерий сийлахьча мугIарашта юкъе ера комсаш лелаю 10 керда совхоз. Малгобекски районе «Ингушский», «Советский», «Кавказ», Горьке цIерагIа, Ахриева цIерагIа совхозаш; Шелковской районе — Л. Толстоя цIерагIа; Гудермесски районе — «Кошкельдинский», «Белореченский», «Дружба» яха совхозаш.

Оалаш хица а ма дий: «Беш дIайогIар — вахар хоздар». Белггала да а ма дий из-м ишта. Шин шера Малгобекски района совхозаша 3 эзар совгIа комсий та дIаегIар, деррига лаьттах йоккха бIарчча цхьа беш хьаю. Довкъий босешка пхорагIа дIаядача комсий гаьнаша дикка тоаьй района климат, цар доккха гIулакх даьд михаген догIашкен лаьтта доха ца дайтара, цул совгIа, догIаци лайн хиш юха а сецадеш, лаьттанцара тIоадал 2-зза алсамъяьккхай.

Комсаш къаьстта дика дIаегIар хIанзле а уж 724 гектара тIа лелаеш йолча «Луч» яхача совхозо. Цу гIулакха дика инициатива йолаш хилар цу совхоза директор Хамхоев Салман.

573 гектара тIара керда дIаегIа комсаш я опыт йола специалист — юртбоахама Iилмай кандидат — нов. Цароев Бахьаудин керте латтача «Ингушский» совхоза.

А. Горьке цIерагIча комсий совхозе керттера агроном хиннав Цуров Мухьмад. ХIанз цу совхоза директор ва Мухьмад. Цуя кулгалпа дIаегIай совхозе 579 гектар комсий керда бешамаш.

610 гектара тIа комсаш дIаегIай «Кавказ» яхача совхозе, 370 гектара тIа — «Советский» совхозе, 230 гектара тIа — Ахриева цIерагIча совхозе.

600 гарггача гектара тIара комсашта шпалера оттаяй. ХIанз бIаьстан балхаш чакхдоалаш латт комсий бешамашка. Лоаццача ханашка — 10—12 дийнахьа — механизированни хьисапе хьайиллай ерригга комсаш, бокъонца еIа, шпалераш тIа дIаоттаяь, хьалйийхка, хий дилла, подкормка яь яьнай уж. Комсий бешамашкара балхаш шоай ханнахьа чакхдахар духьа яхье баьннараштта юкъе хьалха латт «Луч», «Ингушский», Ахриева цIерагIа йола совхозаш.

Могавеши дикен мел дукха дувца йиш яр Шелковской районе Л. Толстоя цIерагIча керда йиллача комсий совхоза директорах — Просвиров Анатолех. Совхоза коллективо лоаццача хана 840 гектара тIа дIаегIар керда комсаш, шпалера оттайир 100 совгIа гектар комсий гаьнашта, комсий бешамашка лакхача агротехнически бoараме чакхдоах деррига балхаш.

Сийлахь - воккха писатель Л. Н. Толстой каст-каста воагIаш хиннача Староглядовски станице бахараша укх шера белгалдоаккх Лев Николаевич ваь 150 шу дизар. Толстоя юбилей совхоза къахьегамхоща меттел ерригача станице бахача наха а доккхийча къахьегама толамашца белгалйоаккх. Совхозо ший деррига балхаш шоай ханнахьа кхоачаш а даь, гаьнаш дIайогIара новкъостал даьд «Бурунный» совхоза.

Комсий керда бешамаш хьалъотташ латт Гудермесски районе керда вIашагIъехкача «Белореченский», «Кошкельдинский», «Дружба» яхача совхозашка. «Белореченский» совхозе хIанзле а 658 гектара тIа, «Кошкельдинский» — 650 гектара тIа, «Дружба» яхача совхозе — 450 гектара тIа дIаегIай комсий бешамаш.

Керда вIашагIъехкача комсаш лелаеча ерригача совхозий керттера декхар да комсаш дика дIайогIарал совгIа, уж ниїса хьавIаштIехьъяхар а, ханнахьа царна шпалера оттаяр а, дIахорча шерашка цар дика хьувкъам тергболаш чIоагIа лард йоллар а.

Ала деза, шоашта хьалхашка оттадаьча декхарех совхозаш лоархIаеш хилар. Хаоттама хьалаш цхьаккха аьттув боацаш хиннадоллащехьа а, 1977 шу пайда а беш чакхдаьккхар Ахриева цIерагIча, Л. Толстоя цIерагIча, «Кошкельдинский», «Дружба», «Белореченский» совхозаша.

«Селханарчул дикагIа бергба болх тахан, хIаьта кхоана — таханарчул дикагIа». Ишта да комсаш лелаеча совхозий болхлой лозунг. Цу совхозашка керттера беркат — нах ба, хIаьта уж даим шоаш Iомалуши кхыбараш Iомабеши ба.

КхоачамбоацараЩ хиннад дIайогIа материал Iалашъеча, комсаш дIайогIаргйола кхаш кийчдечеи нийсдечеи. Опыт яцар, цхьабакъда гIулакх дукха дезаро юстара кхайсар уж деррига а.

Кердача совхозий коллективаша шоаш кхоачащдеча гIулакхий низ бола программа а лоархIаш тIаийцар КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш, советски халкъа социалистически яхь дегIайоалаяра хьакъехьара КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо. Партей правительствай къахьегама сага еча йоахкоища хьаддача гIулакхаща, вешта аьлча тIаийца социалистически декхараш тIеххкоачашдарца жоп лу цар.

А. ЕРМОЛАЕВ,
«Чеченингушвино» объединене начальника заместитель.

Оаха яздаьчун легагIа

«ТIЕХЬАДОАЛАШ ЛАТТ КОМСИЙ КХАШКАРА БАЛХАШ»

Ишта корта а болаш яр 11 апреле «Сердало» тIа кепатеха рейдови бригада корреспонденци. Малгобекски горисполкома юрта боахама управлене начальника декхараш кхоачашдеш волча А. О. Колоева хоам бу цу тIа дийцар бакъхиларах. Белгалдаьха кхоачамбоацараш балхацара дIададахара ер балхаш даьд:

«Луч» яхача совхозе шпалера хьокхий Iотохаш йола кхоалагIа агрегат болх бе йолаялийтай. Комсаш лаьттан кIалхара хьамукъайоахилга чакхдаьннад. 2-ча отделене комсаш дIайогIилгеи ремонтни балхаш делгеи гурахьа де оттадаьд.

«Кавказ» совхозе керда комсаш дIайогIаш ба болхлой, укх бIаьсти дIаегIай 180 гектар. ТIатехача лаьттах хьамукъаяьхай 50 гектар.

М. Горьке цIерагIча, «Малгобекский», ГI. Ахриева цIерагIча, «Ингушский», «Советский» совхозашка кхоачамбоацараш дIадоахаш болх бу; юрташкара нах балха юкъеозара сходаш ю.

* * *

«Кукли зама хьатIаялца» аьнна корта а болаш яр укх шера 1 апреле тха газета тIа кепатеха хинна фельетон. Цу хьакъехьа укх тайпара хоам бу тха редакцега «Чечингазстрой» треста Сунженски спец-СМУ начальника нов. Хашагульгова: «Кукли зама хьатIаялца» яхаш хинна фельетон ийцай «Чечингазстрой» треста Сунженски спец-СМУ инженерно - технически болхлой коллективо. Фельетона тIа дийцар бакъхиннад. Тха управлене Назрановски участка начальника хьалхашка хьалда план оттаяьй ТIой-Юрта газ чуйоллилга чакхдоаккхаргдолаш. Цу гIулакха эша турбаш, арматура хьаена йолаш я, специалисташ а ба. Цига газ чуйилла арггья 1978 шера июнь бетта. Укхаза белгалдаккха деза, ТIой-Юрта газ чуйиллара Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министерства УКС-а 1978 шера чакхдаха дезача подрядни балхий план ерригга а 7 эзар сома мара йоацилга. Таханарча денга кхоачаш ТIой-Юрта кхоъ километр гаргга дIоахал долаш газопровод йиллай, цхьабакъда болх беш яц из.

Оаха дукхаза а лехар даьд «40 лет Октября» яхача совхоза а, ишта ТIой-Юртарча юрта Совета а кулгалхошка наьха шоай доалахьарча цIеношка газ чуйиллара хиланза арггйоаца титульни спискаш сихха хьакхачийта, аьнна. Цхьабакъда, уж спискаш таханалца хьакхачанза я. Цудухьа тIехьадоалаш да бахача наьха шоай доалахьарча цIеношка газ чуйоллилга».

№ 9 йола «Агитатора блокнот»

«ХIара балха моттиге лакха къахьегама эффективность хилийтара тIехьа» яхача редакционни статьяца дIайолалу КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела № 9 йолча «Агитатора блокнота» аргIанара номер. КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев СибарегIени Гаьнарча Малхбоалени районашка ваха хиларах йола материалаш дIайовзийташ дола декхараш дувцаш я из статья. Ишта Л. И. Брежнев СибарегIени Гаьнарча Малхбоалени районашка ваха хиларах беседаш, политинформацеш, докладаш, лекцеш еча идеологически болхлошта новкъостала тематика, уж дIайовзийтара лаьрхIа методически разработка я цу номер тIа.

Цул совгIа, «Малгобекски лакхаленаш», «ТIах аьнна мехкарий» аьнна Сийлахь боккхача Дай-мехка тIема хетаяь йола В. Козенковен Е. Тимофеевен выступленеш а, ишта «Ветеранашца вIашагIкхетар» аьнна хоам а ба цу номер тIа.

Агитатора блокнота тIа кепатеха я «Сионизм — дуненн халкъий прогрессеи моастагIа» аьнна корта а болаш исторически Iилмай кандидата Л. Корнеева язъяь статья.

Газет дешараштa езалургйолаш я «Агитатор, хьа йоазув деча книжка тIа» яхача рубрикана кIалара материалаш.

Къона дояркаш

Толамца кхоачашйир Урус-Мартановски района фермай къахьегамхоша пачхахьалкхенга хьайбай продукци йохкара ах шера план. Ишта, шура йохкара план — 102 процент, дулх — 108 процент.

Из толам боаккхаш доккха дакъа лаьнар района къонача доярка. ХIаьта къаьстта белгалъяьннай Мичурина цIерагIча совхозера Дудушева Яха. Шура яккхара укх шера тIаийца социалистически декхар толамца кхоачашдеш хьайоагIа из.

Дика дош ала доагIаш да «Горец» совхоза къонаца доярких йижарех АдаевгIар БирлантагIен IайнагIен. Царех хIаранне 20 етт лелабу. Уж балха боагIача хана цхьабараша шек а болаш йоахар: «Ма-дукха Iергбаш уж ферме. Доахан леладар цар низ дIакхоачаргбола гIулакх дац». Цхьабакъда царна мотташ хинначул дикка хьинар долащагIа хиннаяр къона ши йоI. Халонех ца кхераш хьинар, низ кхо ца беш къахьегаш балха говзал кара а ерзаяь хIанз боахама дикагIболча дояркашта юкъе ба уж. Районе толашагIа болча доярках цаI лоархIаш я «Горец» совхоза къона доярка Хабалаева Минат. ХIара Iаттагара шура яккхара ах шера планах лоархIаьй из хIанзле.

Лакхе цIераш яьхачар санна хьинаре къахьегаш кхы а дукха къона дояркаш ба районе. ВЛКСМ XVIII съезде КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Призидиума Председатела Л. И. Брежнева даьча къамаьло хьинар айдаьча цар шоай низ дIакхоачар ду хIанз шоашта хьалхашка латта декхараш ма-могга дикагIа кхоачашде гIерташ.

С. МАДАГОВ.

ПИОНЕРЕ ШИЙ ЦIЕЙ ДЕЗДИР





ТХО — КОМСОМОЛА ГIОНЧАШ

Дукха ха яр тха школера дружина цIейга кийчлуш хинна. Тха пионераша дакъа лаьцар гиша аьшки тиша каьхати гулдеча, городе хиннача конкурсашка, хьажарашка, спартакиадашка. Хьинаре къахьег цар интернациональни доттагIалла клубе, дикка доттагIал тессад кхыча мехкашкарча дукхача берашца.

Дешаре, спорте, къахьегаме пионераша даьхача толамаштеи цIейнех хетаяь сбор йир школе. Дик-дикагIа волчоа сийлен грамоташ елар. Торжественни дакъа чакхдаьнначул тIехьагIа бераща шоаш кийчдаь доккха концерт гойтар. Цул тIехьагIа цу цIей сийна лотаьча пионерий цIера юххе халхадувлаш, иллеш доахаш, кхыдола ловзараш деш сакъердаш хилар тхо.

Оаха дика салоIаргдолаш, тIехьа тIайоагIача хана тхона массанена а из сбор дагалаттаргйолаш хьинаре къахьийгар активисташа Осколкова Ленас, Юсупова Маликас, Идрисова Беллас, Ужахова Марета, хьехархоша Амерханова Увайса Iайшета, Недранец Евдокия Ивановнас, тхона дукха езаш йолча, тха хьамсарча пионервожате Ахьмада Хедас. Iалаьмате хоза чакхъяьлар сбор.

А. КОТИЕВА,
№ 38 йолча школа 6-ча классера дешархо.

Укх деношка Ерригсоюзни пионерски организаци хьаяь 56 шу дизар дезде массайолча оагIорахьара В. И. Ленина цIерагIа йолча майдан тIа тIааха йоласлар хоза кийчбеннача пионерий отрядаш.

Дукха ха ялалехьа, зизаех тоаенна лоаман босе санна, пионерий цIеча галстукехи, царна тIаювхача кIайча кочамехи хозъенна дIаэттар майда.

10 сахьати 30 минути яьлча пионераш торжественни линейка тIахьехаш майдан тIа гIолла екаш дIаярж пионерски горнай зовне оаз. МугI-мугIарагIа дIаовтт къона ленинцаш. Комсомола обкома секретарга, республика пионерий организаце Совета председателга Кияшко Светланайга пионераш торжественни линейкага кийчбаларах рапорт лу пионерий республика штаба комиссара Воробьева Любас.

Кияшкос комсомола обкома бюро цIерагIа дезача цIейца даькъала буац къона ленинцаш. Дувц царна карагIдаьннача дукхача дикача гIулакхех лаьца, хоастаеш цIи йоаккх дик-дикагIа йолча отрядий. Дег тIара баркал оал шоай болх дика бовзаш болча, кхувш йоагIа къона тIехьа коммунистически дог-уйла йолаш хьалкхее гIерташ къахьегаш болча Нохч-ГIалгIайчен пионервожатещта.

Уж ба хьалхарча Ерригсоюзни пионервожатей слета делегаташ: Аргунерча № 2 йолчен Грозерча № 21 йолчен школай вожатеш Чурчаева Iайнаи Тимошенко Валентинаи, Гудермесерча № 2 йолча школера, комсомола XVIII съезда делегат Герзелиева Iайнаи Грознерча № 22 йолча школера Арцуеваи, кхыбараш.

ДIахо къамаьл деш С. Кияшкос йоах:

— Республике 4246 пионерий отряд я. Дикен тIехдикен дешаш 35275 пионер ва.

Нохч - ГIалгIайчен къоначча ленинций вIаштIехьдаьннад Ерригсоюзни пионерски копилке хьинаре дакъа лаца. Цар гулдаьд 10546 тоны тиша аьшк, 640 тоны тиша каьхат.

Ленина васкет кхоачашдеш кхыча мехкашкарча дешархощца, пионеращца, тайп-тайпарча берий организацешца интернациональни доттагIал чIоагIдеш дукха КИД яха клубаш я вай республике.

Iалаьмате хьинаре дакъа лоац республикерча пионераша советски халкъа революционни, тIема, къахьегама сийлен моттигаш тохкаш; даьшта, ноанощта карагIдийннача дикача гIулакхашта мутIахьа болаш, шоаш боккха хилча бокъонца бола халкъа а Даьхен а къонгаш хинна дIаовтта дагаболаш. Кхоана шоаш комсомольцаш хила безилга цIаккха дицца луш, из кхоане дагайолаш дика дешаш, тайп-тайпарча кружокашта, отрядашта юкъеухаш, «Зарница» яхача тIема-спортивни ловзаре дакъа лоацаш, «Тхо хьа ноахале я, комсомол!» яхача девизагIа дешаш а къахьегаш а.

Сбор чакхъяьнначул тIехьагIа пионераша М. Ю. Лермонтова цIерагIа долча театре дIахо хьу шоай цIей дездегла.

Шоай новкъостий болча хьоашалгIа баьхкабар Нохч-ГIалгIайчене гIишлош хьалъеш боахкача Болгарерча гIишлонхой бераш-пионераш.

Къона ленинцаш болча цIей дезде хьоашалгIа баьхкабар цар боккхагIа бола новкъостий: поэт Чахкиев СаIид, «Красный молот» яхача завода токарь, комсомола XVIII съезда делегат Шинкарев Виктор, цIи хеза бола спортсменаш — студенташта юкъе диазза СССР чемпион вола, СССР кубока призер вола, хIаьта укх шера Алма-Ате хиннача дунен халкъашта юкъерча турнире котало яьккха боксер Джабраилов, классически хьисапе кIалтохаргах латара мастералла кандидаташ бола СССР а РСФСР а чемпионаш Лимаев Адами Заурбеков Iадрахьмани, спортивни гимнастиках кагирхошта юкъе СССР чемпион вола Демченко Толя, спортивни акробатиках «Трудовые резервы» яхача ДСО чемпион вола Захаров Валерий, спортивни гимнастиках пхьазза СССР чемпион вола Кинев Борис, дзюдох СССР а Европа а чемпион вола Мараев Хьусен, спортивни акробатиках «Трудовые резервы» яхача ДСО чемпионаш, спорта мастераш Хамзатова Асяи Бабинова Ириннаи, кхыбараш. Цар массане а доккхача цIейца даькъала бийцар къона ленинцаш, дикагIа деша, кхыдола дика хIамаш леладе тIа а хьийхар.

Шоай цIейна хетадаь доккха концерт оттадир пионераша. Укхаза хьахозаш дар эрсий, нохчий, гIалгIай, болгарий, кхыча къамий иллеш, деш дар тайп-тайпарча къамий халхараш.

Бек АБАДИЕВ.

СУРТАШ ТIА: 1) майдан тIа я республика пионерий организаце байрах; 2) ВЛКСМ XVIII съезда делегат В. Шинкарев Болгарерча пионерашца.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

ФУТБОЛ

ЦХЬАККХА А ЦА ТОЛАШ

«ТЕРЕК» — «КАРПАТЫ»

С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе «Тереко» вIаштта шозза чакхдоаккхача ловзараша футбол езарий дегаш хьаьстадац аьлча нийса хургдац. ХIана аьлча футболе эггара дезагIа дола хIамаш голаш я. ХIаьта Ивановo-Франковскерча «Спартакаи» Львоверча «Карпаты» яхача командаи «Тереки» юкъе хиннача матчашка командай наIарашка итт бургац чутехар.

Ишта, дIададахача шоатта дийнахьа «Карпаташтеи» «Терекаи» юкъера ловзар дIадоладенна 18-гIа минут мара ца хилар хьахьоккхар стадионерча электрически табло тIа. Цхьабакъда цу юкъа командай наIарашка кхо бургац чакхъяьннаяр — счет 2:1 а йолаш хьалха яр «Терек».

«Карпаты» тоъал дукха лакхерча лиге лайза а ший цIи дика дIахазийта а команда яле а оза ца луш, цIагIа ловзача хана ше массаза доладеш санна кадай дIадоладир «Тереко» ловзар. Цудухьа 7-ча минуте вай футболистий массача атакех цаI «Карпатай» наIарашка гол чутохаш чакхъяьлар. Хьаьший штрафной майда аьрда оагIорахьара В. Якушкина шийгахьа говзза хьаккхесса бургац кертаца хьаьший наIарашка хьожайир И. Калешина.

Цхьабакъда цул тIехьагIа пхи минут ялалехьа «Терека» защитникаша цхьаи лоацача юкъа тIахьожам боацаш витача В. Данилюка нийсхо йоаккх — 1:1.

Къаьстта хоза хилар «Тереко» 18-ча минуте чутеха шоллагIа гол. Хьаьший наIараштa 40—45 метр хиллал гаьнара А. Синькос теха бургац вратара лоацалургъярех яцар.

ХIаьта шоллагIча тайме «Терека» защитникаш кхы цIаьхкхазза а гIалат бовларах фусамдаьшта шоллагIа гол чутехар Ю. Батича. Иштта счет 2:2 а йолаш чакхдаьлар из сакъердаме ловзар.

С. ПАРЧИЕВ.

ДЕКХАРАШ ТIЕХДИКА кхоачашдергда

Дахача шоатта дийнахьа дукха нах бар «Аргунский» совхоза кагирхой спортивни лагере гулбенна. Советски Эскаре гIулакх де болха вай республикера кагирхой накъабаха вIашагIкхийтта бар уж.

Митинг хьаеллаш республикански военкомата политотдела начальника В. Н. Козлова аьлар:

— ХьатIаэттай Даьхе лорае шо даха деза ха. Салтий форма оаш тIайийхаеца а, шо салтий да. «Салте» аьнна вай цIи яьккхача найна дагаотт салтечун вахар, эскархой дисциплина, салташта юкъера дог-безам, цар цхьоагIо. Шоай къам, халкъ, Даьхе лорае уж, шоайса, хьинар кхо ца деш кийча хилар. Оаш Iомаергья ракеташ, тарал сихагIа йола самолеташ, миччахьада дIагIоргйолаш йола танкаш, керда йоккхий топаш, ракетни крейсераш, хин кIала лела атомни лодкаш, кхы дуккхадола хIамаш. Уж дика Iомадаь, шоай, салтий, декхар дизза кхоачашдаь шо цIадерзаргхиларах дог тийша да тхо. Даьхено шоашта тIадилла бехктокхаме декхар тIехдика кхоачашде вIаштIехьдалда шун!..

Нохч-ГIалгIайчерча кагирхой цIерагIа Эскаре болхарашка дIайха моаршал кхайкалир комсомола обкома отдела заведующе А. Висханова.

Нохч-ГIалгIайчен ветераний комитета Совета цIерагIа къамаьл даьча запаса гварде подполковника Б. В. Саворовске, аьлар:

— Шун даьша а даь-даьша а даьккхад Советий Iаьдал, из лорадаьд, Iобиллаб керда социалистически боахам. КПСС XXV съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча хьинаре къахьег вай кагирхоша. ХIанз шоашта тIадилла бехктокхаме декхар оаш тIехдика чакхдоаккхаргхиларах дог тийша да тхо. Никъ дика хилба шун!

Общественноста цIерагIа къамаьл даьча «Шалинский» совхоза директора заместитела Р. У. Кагарманова боккха ловца баьккхар кагирхошта.

— Тахан шо Советски Эскаре тIахьехаш да. Нагахьа санна шоай гIулакх оаш лерттIа леладой, шоашка хьабенна тIема гIирс дика Iомабой, присяган уставаши дIадеххача бесса хуле — коммунизм хьалъеш доаллача халкъа из доккха гIо-новкъостал да. Из диц ма далийталаш. Бокъонца дола Даьхен къонгаш хилалаш, — аьлар «Терский» яхача жа леладеча совхоза болхлочо С. Хамидова.

Эскаре шоаш тIехдика гIулакх дергхиларах шоай даьй, ноаной тешабеш призывникий цIерагIа къамаьл дир комсомольца Г. Копкос.

— Советски Эскаре гIулакх де тхоаш дIадолхаш оаха дош лу шоана, тха хьамсара даьйноаной, шун сий оаха доадерг ца хиларах. Тхоашта Даьхено тIадилла гIулакх тIехдика кхоачашдаь мара юха цIа ца дерза, аьнна.

Призывникашта юкъе ба тайп-тайпарча къамий къонгаш. Бувцаш бола мотт тайп-тайпара бале а, леладу гIулакхаш, догуйлаш цхьатарра да цар. Цхьан дезала къонгаш санна шоашта Даьхено тIадилла гIулакх дика кхоачашдеш, Советски Даьхе лораерий мутIарашка дIаоттаргба уж, шоаш шоай даьшта-ноанощта, новкъосташта, общественноста денна дош тIехдика кхоачаш а деш.

Ф. МАЯКОВСКИЙ.

ТХО ХЬЕХАРХОЙ ХИННА IАЦ

Дийтта шу даьннад Нохч-ГIалгIай пачхахьалкхен университета дуккхача факультеташта юкъе эргаш йолча цхьан факультето болх бу. Из я ФОП — общественни профессей факультет. Ше хьахулаш цо шийна хьалхашка оттадаь декхар да студенташта дипломаца цхьаи кхы цхьаькха специальность ялар. ХIаьта цу из дизза кхоачаш а лу.

Общественни профессех кхетаи кагирхой кхебар мел цIенхашттара гIулакх да дувца а мича деза. Цу даькъе доккхал де йиш йолаш я ФОП. Цун выпускникаш газетий редакцешка, радио, телевидене, культурно-сердалон учрежденешка болх бе йиш йолаш ба.

Общественни профессех йола знанеш Iомаяра процессо гIо ду студента хьехархочун говзала, ганзий лабораторе йовзара, кхетама болх бара къайленашта духтIавалара.

Факультет студенташта тIехьа тIайоагIача хана эшаргйола знанеш енна Iац, цо боккха болх чакхбоах студентий вахар сакъердамегIа хилийтара а. Цу факультете дешаш болча студенташа каст-каста лоамашка экскурсеш ю, тайп-тайпара диспуташ, салаIара сайренаш чакхйоах.

Дукха ха йоацаш-со хилар цу факультета деканаца, советски литература кафедра ассистентаца В. Хазанаца вIашагIкхийтта.

— МалагIа специальность лу оаш, шоай факультете веначоа?

— аьнна аз даьча хаттара жоп луш В. Хазана аьлар:

— Ший керттера специальность йоацаш тха факультето студенташта лу лектора, журналиста, фотографа специальносташ. Цул совгIа, тха факультета доаккъашхочох хила йиш я квалифицированни юрист - общественник, туризма инструктор, стрелкови кружока кулгалхо, археолог, краевед. Иштта йоакхо ю оаха студентий салоIам вIаштIехьбаккхара а. Факультете болх беш я художественни самодеятельноста кружокаш, пандар а гитара а лакха Iомалурий секцеш, ший халхарий ансамбль, эстрадни миниатюрай театр. ХIара шера оаха арахец 150—200 сат, хIаьта тIехьарча хана уж дукхагIа а хул.

— «Тхо хьехархой хинна Iац» — оал университета дуккхача студенташа. Да а да из иштта.

Д. ИНАРКИ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 май.

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — А. Арбузов. В. Маяковске цIерагIча Московски академически театра «Старомодни комеди» яха фильм-спектакль. 13.00 — Социалистически мехкий документальни фильмай программа. 15.53 — Советски пачхахьалкхеи бовъоннйи лардаш. «Сага духьала даьча зуламах бехктокхаме озара». — Передачана юкъе дакъа лоацаш ва СССР юстице министра хьалхара заместитель А. Я. Сухарев. 16.25 — «Хьамсара Iалам». 16.45 — «Хьа вахаре книжка». 17.30 — «Юрт; гIулакхаш а декхараш а». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Котало» яха полевая почта». Передача дIахьу Советски Союза Турпалхочо, йоазонхочо В. В. Карпова. 18.45 — «Зиза тохалла зизашта» яхача телевизионни документальни фильма премьера. (Болгари). 19.40 — С. Прокофьев. «Оркестраца фортепьянона дола кхоалагIа концерт» кхоачашду дунеи халкъашта юкъерча конкурсий лауреата В. Крейневи Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радио йоаккхача симфонически оркестрои. Дирижер РСФСР халкъа артист В. Федосеев. 20.30 — Новкъост Леонид Ильич Брежнев СибарегIеи Гаьнарча Малхбоалеи гIолда ваха хиларах долча «Массаза а халкъаца» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «ДоттагIий сибаташ». Передача дIахьу йоазонхочо А. Алексина. 22.15 — В. Захарова иллеш доах Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радиои эрсий иллей Академически хоро. Художественни кулгалхо — РСФСР халкъа артист Н. Кутузов. Передача йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Ялташ хьийкъа кхедара торонаш». Телевизионни фильм. 18.15 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.35 — «Нохч-ГIалгIай АССР Конституце проект ювцаш». 18.45 — Киножурнал. 18.55 — «Доакъараш кийчдеш латт». Рейд. 19.25 — «ДегагIоз» яха телевизионни фильм. 19.30 — «Моральни стимулаша луш бола пайда». «Гехинский» совхоза партком секретара новкъоста А. Д. Дидаева къамаьл (нохчий меттала). 19.45 — «Пушкина мугIараш». Телевизионни фильм.

24 май.

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «Журавушка». Художественни фильм. 10.15 — «Кинонинкъбара клуб». Передача дIахьу Ю. А. Сенкевича. 15.00 — «Доза а ха а» яха документальни фильм. 15.50 — «Спортивни класс». 16.45 — «Поэзи». Б. Корнилов. «Са Африка». 17.30 — «Зурманчаш, мичад шо!». 18.0 — Кердадараш. 18.15 — «Самукъане ноташ». 18.30 — «Iилман вахар». 19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Динамо» (Киев). «Торпедо» яхача стадионера трансляци. ПерерывагIа «Спортлото» тираж. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Театрах дола дувцараш». Передача дIахьу Н. Н. Абалкина. Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Мультфильм. 18.10 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.30 — «Нохч-ГIалгIай АССР Конституце проект ювц». (ГIалгIай меттала). 18.50 — Киножурнал. 19.00 — «Унахцlено» яха телевизионни журнал (нохчий меттала). 19.30 — «Апрельски цIераш». Телевизионни фильм. 19.50 — «Поэтически тетрадь». Телевизионни фильм. 20.05 — Иллеш доах Ю. Мазурока. Концерт.

РАДИО

23 май.

6.30 — «Гергача истола гонахьа — доярка ш». 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.22 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш. 8.45 — «Дег тIара къоабалъю». 9.15 — «Тха почта». (Нохчий меттала). 9.30 — «Къона вай заманхо» (гIалгIай меттала). 17.00 — «Нохч-ГIалгIай АССР Конституце проект ювц» (нохчий меттала). 17.15 — ХIара балха денна — дикала Знак!» «Мехкдаьтта химикаш — къахьегама вахте». СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химзаводера передача (нохчий меттала). 17.30 — «Социалистически яхьа хьалхалаттараштa дола концерт» (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.30 — Ашараш. 18.50 — «Сайрийнара Грозный» (горсете гIолла).

24 май

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.22 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — «Партком коллектива дог да» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 8.50 — «Шалинский» совхоза свеклаш лелаечунна Энгласовайна дола музыкальни радиооткрытка» (нохчий меттала). 9.15 — «Марксистско-ленински парте кулгалделга общество революционни эргаяккхара хьадда йола фактор я» яха беседа. 9.30 — ЦхьоагIо йолча дезала юкъе» (гIалгIай меттала). 9.50 — Ашараш. 16.00 — «Яхьа хьалха». Передача (гIалгIай меттала). 16.15 — «Спорт а ди а». Микрофона хьалхашка ва Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советерча физически культураи спортеи гIолла йолча Комитета председатель Б. Гайсанов (гIалгIай меттала). 16.30 — «Керттердар дикал а толамаш а да. «Грознефтехимремонтстрой» треста РСУ-4 яхачара (гIалгIай меттала). 16.45 — «Червленский» совхоза жа леладераш болча (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Хоттанаш

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йочан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 15—20, Грозне 18—20 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лаьгIо догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 6—11, дийнахьа 15—20 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культурай отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05161. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3946.